

Masteroppgave

Sivert Andreas Mathisen

Demokratiets Forutsetninger og Den Arabiske Våren

Masteroppgave i Statsvitenskap

Veileder: Torbjørn L. Knutsen

Trondheim, juni 2017

NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Sivert Andreas Mathisen

Demokratiets Forutsetninger og Den Arabiske Våren

Masteroppgave i Statsvitenskap
Veileder: Torbjørn L. Knutsen
Trondheim, juni 2017

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Sammendrag:

Denne oppgaven undersøker, gjennom å studere den arabiske våren, forutsetningene for demokrati i Midøsten og Nord - Afrika. Målet med oppgaven er å finne ut om man ved starten av den arabiske våren kunne ha identifisert at Tunisia og Marokko kom til å komme ut som demokratiske vinnere, mens demokratiets stilling kom til å bli svekket i land som Syria og Egypt. For å undersøke dette utleder jeg på bakgrunn av fire forskjellige politiske teorier fire ulike hypoteser, som hver tar for seg en mulig forutsetning for demokratisk utvikling. Ved å sammenligne 20 land i regionen tester jeg hypotesene og finner at: det å ha sterke og balanserte institusjoner, et folkelig opprør, fravær av store inntekter knyttet til olje og en religiøst homogen befolkning, alle er nødvendige forutsetninger for demokratiutvikling.

Abstract

This thesis seeks to unpack the prerequisites of democracy in the Middle East and North Africa, by studying the Arab spring. The goal is to assess whether or not it would have been possible to predict the democratic champions, such as Tunisia and Morocco, and identify which countries would be institutionally weakened, such as Syria and Egypt. To examine this I have, invoked, four different political theories to develop, four hypotheses, each covering a possible prerequisite for democratic development. By comparing 20 regional countries, I have tested my hypotheses and find that: strong and balanced institutions, a social uprising, absence of big amounts of oil rents, and a religiously homogeneous population, are prerequisites for democratic development.

Forord

Arbeidet med denne masteroppgaven har vært både morsomt, spennende og faglig interessant, jeg har hatt mange spennende ideer og fått jobbe med et ufattelig spennende tema. Det har også vært utfordrende og til tider frustrerende.

I forbindelse mitt arbeid er det en rekke personer som fortjener en stor takk. Først vil jeg takke min veileder Torbjørn L. Knutsen for gode, konstruktive tilbakemeldinger og hyggelige samtaler. Jeg vil også takke min gode venn Rune Østerhus for inspirasjon, oppmuntring og utallige kanelboller på Café Sito. Videre vil jeg rette en takk til mine medstudenter på masterprogram i statsvitenskap generelt, og matalliansen spesielt, for god støtte, selskap på lesesalen og hyggelige lunsjer. Til slutt ønsker jeg å takke familien min, som alltid støtter opp og selvfølgelig min kjære samboer Soraya for støtte, motivasjon og optimistiske tilbakemeldinger, uten deg vet jeg ikke om dette hadde gått.

Trondheim, Juni 2017

Sivert A. Mathisen

Innhold

Sammendrag:.....	i
Abstract	i
Forord	iii
1 Innledning.....	1
2 Teori	5
2.1 Demokrati	5
2.2 Institusjoner	5
2.2.1 Stat.....	6
2.2.2 Rett	7
2.2.3 Ansvar	7
2.2.4 Balanserte institusjoner	7
2.3 Knutsen og Østerhus undersøkelse av institusjoner og den arabiske våren	8
2.3.1 Utvidelse av Knutsen og Østerhus undersøkelser:	8
2.4 Opprør.....	9
2.5 Olje som et hinder for demokrati.....	10
2.6 Fragmentering.....	11
3 Data og Metode:	15
3.1 Demokrati	15
3.2 Institusjoner	15
3.2.1 En sterk stat	15
3.2.2 Rettsikkerhet.....	16
3.2.3 Ansvarlighet	16
3.3 Definisjon av opprørsland	16
3.4 Mål på fragmentering.	16
3.4.1 Etnisitetsbegrepet	16
3.4.2 Etnisitet.....	17
3.4.3 Religion	17
3.4.4 Språk.....	17
3.4.5 Kritikk av Herfindahl formelen.....	18
3.5 Oljeavhengighet.....	18
3.6 Komparativ metode	18
4 Demokratisering og institusjonelt utgangspunkt:.....	21
4.1 Demokratisering	21
4.2 Institusjoner	22
4.3 Balanse.....	28

4.4	Holistisk perspektiv	30
5	Den Arabiske Våren som utløsende faktor for demokratiutvikling	33
6	Hindringer for demokratiutvikling i oljestater	39
7	Fragmentering	43
8	Avslutning	47
8.1	Konklusjon.....	47
8.2	Studiens begrensninger og forslag til videre forskning	47
	Litteraturliste:	49
	Appendix A: Etniske grupper og etnisk fragmentering	a
	Appendix B: Religion og religiøs fragmentering	c
	Appendix C: Språk og språklig fragmentering	e

1 Innledning

Den 17. Desember 2010 satte den 26 år gamle grønnsakhandleren Mohammed Bouazizi fyr på seg selv i en protest mot styresmaktene i Tunisia. Denne hendelsen markerer begynnelsen på bølgen av opprør som veltet inn over Midtøsten og Nord Afrika våren 2011. I løpet av den arabiske våren var det, i tillegg til i Tunisia, opprør i Libya, Syria, Egypt, Jemen, Bahrain, Algerie og Marokko. I Tunisia, Egypt og Libya forårsaket protestene diktatorenes fall. I de andre landene ble opprørene stagget med reformer eller slått ned med makt. I Syria ble den arabiske våren starten på en borgerkrig som fremdeles pågår i 2017, og som har medført en av de største flyktningkrisene i moderne tid.

Våren 2011 kom opprøret til den arabiske verdenen. Diktaturer ble veltet, og diktatorer kastet. Folket reiste seg mot despotene og krevde å bli hørt. Nå skulle det endelig bli demokrati i Midtøsten. I dag, omentrent seks år etter at grønnsakhandleren Mohammed fra Tunisia døde av skadene han pådro seg i sin protest mot regimet, har demokratiet kun slått røtter i ett land: i Tunisia selv. Derfor ønsker jeg å undersøke hvilket jordsmonn for demokrati som fantes i Tunisia, men ikke i Egypt, Bahrain og de andre landene som ble rystet av folkelige opprør? *Hva kan utfallet av den arabiske våren fortelle oss om demokratiets forutsetninger?*

Utviklingen under og etter den arabiske våren gir oss en mulighet til å studere hvilke forutsetninger som ligger til grunn for demokratisk utvikling i de ulike landene som var involvert i den. Mange har forsøkt kunststykket å forklare forutsetningene for demokrati: Seymour Martin Lipset (1959:83-84) trekker frem: høyt utdanningsnivå, en stor middelklasse og god økonomi som sine «requisites of democracy», Almond og Verba (1963) argumenterer for at demokrati avhenger av konsensus rundt en «civic culture». Samuel Huntington (1968) og Francis Fukuyama (2011 og 2014) fremhever institusjoner som viktige for demokratiutvikling. Danwart Rustow (1970) tar et oppgjør med en rekke dominerende teorier på området og argumenterer for at en statlig enhetsfølelse er den viktigste faktoren for demokratiutvikling. Det er også sagt mye om faktorer som motvirker demokrati, Huntington (1991) og Diamond (2010) diskuterer hvorvidt Islam er en slik faktor. Huntington (1991) beskriver i likhet med Mahdavy (1970) hvordan olje og naturrikdom kan fungere som en barriere mot demokrati.

Jeg vil i denne oppgaven vurdere om man, mens opprørene herjet i 2011, ved hjelp av noen av disse teoriene kunne ha forutsett hvilke land som kom til å stå igjen som vinnere og tapere som følge av den arabiske våren. Teoriene jeg ønsker å teste er: Fukuyamas teori om institusjoner, Moores (1966) påstand om at opprør er et nødvendig onde for å få et fritt samfunn, Mahdavys

(1970) påstand om en ressursforbannelse som forhindrer demokrati, samt Rustows (1970) ide om at homogene stater er en forutsetning for demokrati. Tunisia vil, som den ene virkelig vellykkede casen, fungere som en mal for disse undersøkelsene. Faktorene jeg ser etter, altså forutsetningene for en demokratisk utvikling, må nødvendigvis være tilstede i Tunisia. Men de må også være systematisk fraværende eller svakere i landene som ikke utviklet demokrati.

Første del av oppgaven vil ta for seg Fukuyamas institusjoner og vurdere om man ved å måle styrken på institusjoner i statene i Midtøsten og Nord-Afrika før 2011 kunne pekt ut hvilke land som ville utvikle seg i demokratisk retning. Francis Fukuyama (2014) hevder at institusjoner er en avgjørende faktor for demokrati, og beskriver institusjoner som en blanding av formelle og kulturelle aspekter. Fukuyamas hovedfokus ligger på de tre områdene statlig styrke, rettssikkerhet og statens ansvarlighet ovenfor befolkningen. Knutsen og Østerhus (2016) tar for seg Fukuyamas argumenter og undersøker hvordan de institusjonelle forutsetningene påvirket utfallet av den arabiske våren i en håndfull land. De argumenter for at spesielt statens styrke var viktig for forskjellene i utfall mellom Tunisia og et land som for eksempel Syria. Jeg ønsker å utvide Knutsen og Østerhus studie til å omfatte hele regionen frem til 2016. Funnene i første del av oppgaven viser at sterke og velbalanserte institusjoner i tråd med Fukuyamas (2014) teori fremstår som nødvendige forutsetninger for demokrati, men at institusjonene ikke alene kan gi en fullverdig forklaring på demokratiutvikling i Midøsten og Nord-Afrika.

Andre del av oppgaven vil ta for seg og viser hvordan et sjokk som den arabiske våren påvirker demokratiutvikling i landene hvor det var opprør kontra land hvor det ikke var opprør. Kapittelet bygger på teori fra tenkere som Rousseau (1994), Huntington (1984) og Barrington Moore (1966), og argumenterer for at land behøver en opprivende hendelse som et opprør eller en revolusjon for å være mottakelig for endring.

Tredje del av oppgaven vil være kortere og omhandle ressursforbannelsen som er beskrevet i Mahdavy (1970). Argumentet her baserer seg på at land som har store inntekter fra olje, hvilket er tilfelle i en rekke av landene i Midøsten og Nord-Afrika, har utviklet ett særegent sett med institusjoner som bremser den demokratiske utviklingen. Oljerikdommene gjør at landenes styrende elite kan finansiere velferdsgoder og andre utgifter uten å måtte øke skattenivået. Men siden innbyggerne ikke betaler særlig skatt til staten får de heller ikke øve innflytelse på statens politikk. Funnene i tredje del viser hvordan oljestater utvikler en egen samfunnskontrakt som fungerer som et hinder for demokratiutvikling..

Fjerde del av oppgaven tar utgangspunkt i Rustow (1970) og omhandler fragmentering. Rustow beskriver det å ha en enhetlig nasjon som en minimumsbetingelse for demokrati. Det at størsteparten av innbyggerne relaterer til landet som én nasjon. For som Jennings (1956:56) skriver «folket kan ikke bestemme før noen bestemmer hvem som er folket» (fritt oversatt). Jeg tester derfor forholdet mellom etnisk, religiøs og språklig fragmentering og demokrati. Og finner at det å ha en religiøst homogen befolkning også er en forutsetning for demokratiutvikling

Avslutningsvis diskuterer jeg hvorvidt man ved starten av den arabiske våren, ved hjelp av disse fire teoriene kunne identifisert Tunisia og Marokko som vinnere og land som Syria, Libya og Egypt som tapere når det kommer til demokratiutvikling. Jeg konkluderer med at man gjennom å studere de fire forutsetningene presentert i oppgaven ville kunne identifisert Tunisia og Marokko som vinnere av den arabiske våren, men at det hadde vært vanskelig å peke ut hvilke land som kom til å komme svekket ut i 2016.

Først vil jeg presentere og definere fenomenet jeg ønsker å studere, demokrati, før jeg går nærmere inn på hver enkelt av de fire teoriene jeg ønsker å teste og presenterer hypoteser knyttet til disse.

2 Teori

2.1 *Demokrati*

Demokrati, som vi kjenner det, betyr valg. En dag hvert fjerde år krysser vi av på en stemmeseddel og leverer denne, så venter vi tålmodig til neste gang vi skal utføre borgerplikten. Det er også dette Robert Dahl (2006:3) beskriver som en minimumsdefinisjon på demokrati, at det finnes prosesser som gir innbyggerne anledning til å utøve en relativ stor grad av makt over de som styrer.

Men demokrati er langt mer enn bare valg. Dahl tilbyr også en bredere beskrivelse av nødvendige faktorer for at man skal kunne ha demokrati i stor skala. Han presenterer seks punkter han ser som essensielle i et demokrati (I) Valgte embetsmenn. (II) frie, rettferdige og jevnlig valg, (III) yringsfrihet, (IV) alternative informasjonskilder, (V) organisasjonsfrihet, og (VI) inkluderende statsborgerskap (Dahl 1998:85). Disse punktene antyder et mer fullstendig bilde av demokratiet: dette at man har muligheten til å åpent kritisere den sittende regjering uten å bli straffet for det, at man har rett til å melde seg inn i hvilke organisasjoner man vil, og at man har trygghet i at man har sine rettigheter som statsborger uavhengig av dette. Disse tingene gjør det mulig å organisere åpen opposisjon mot de som styrer og åpner for å gjennomføre fredelige overtakelser av makt mellom regjeringer (Lipset, 1959:71; Schumpeter 1954:272).

2.2 *Institusjoner*

For at et slikt demokrati skal være mulig, må det foreligge bred enighet og forståelse for at dette er den gjeldene styreform i et land; at demokratiet er institusjonalisert. Institusjoner er ifølge Samuel Huntington, Douglass North og andre – menneskeskapte retningslinjer for adferd, eller med andre ord reglene i samfunnet (North, 1990:3; Huntington 1968; Fukuyama, 2014). Hovedrollen til institusjoner i samfunnet er å minske usikkerhet gjennom å etablere kjente og stabile rammer for mellommenneskelig interaksjon. (North, 1990:3). For at et land skal være demokratisk må det altså ha demokratiske institusjoner. Et land kan være perfekt demokratisk organisert gjennom lovgivning og valg, men man er fortsatt avhengig av at lovene og reglene respekteres og følges. Man er avhengig av at innbyggerne i landet har internalisert demokratiets verdier i form av at de respekterer og verdsetter at handlinger utenfor de demokratiske normene er både ineffektive og kostbare (Linz og Stepan, 1996:5). Demokratier er altså avhengige av at borgerne har et demokratisk sinnelag.

Fukuyama (2014) og Huntington (1968) er i stor grad enige med North (1990:3), Linz og Stepan (1996:5) og Acemoglu og Robinson (2012) i at institusjoner spiller en sentral rolle i demokratiseringsprosesser. Både Fukuyama, og Huntington fremhever det kulturelle aspektet ved institusjoner. De enes om at institusjoner er basert på de normene og verdiene som allerede finnes i samfunnet. Fukuyama (2014) beskriver institusjoner ut i fra menneskets natur. Han hevder at mennesket er et sosialt vesen som kjennetegnes av to ting: «kin selection» og «reciprocal altruism». Med andre ord at mennesker automatisk favoriserer sine venner og familier og dermed har en «innebygd nepotisme». Fukuyama forklarer at denne «grunninnstillingen» kan overskrives gjennom utvikling av felles regler og normer for mellommenneskelig adferd som gir insentiver til en viss type adferd, altså institusjoner (Fukuyama, 2014:8). Mennesket har en forkjærlighet for normer og regler, og tillegger disse stor verdi, noe som gjenspeiles i hvordan religiøse regler har blitt dyrket i forskjellige samfunn gjennom tiden. Institusjoner er ikke stort mer enn regler som består over tid (Fukuyama, 2014:9). Hvis vi har gjort en ting på samme måte lenge nok, skapes en forventning om at det er sånn det skal gjøres. Her er det lett å trekke linjer til det North (1990:3) skriver om institusjoner som noe trygt og forutsigbart.

Fukuyama presenterer tre institusjoner som er spesielt viktige for utvikling av demokrati. Et samfunn må ha i hans øyne ha (I) en sterk, sentralisert og effektiv stat, (II) et fungerende lovverk og rettsvesen, og (III) et system som ansvarliggjør beslutningstakere ovenfor folket. Dette er de elementære forutsetningene for demokratiet (Fukuyama, 2014) Først når disse ligger til rette, vil et land kunne utvikle demokrati (Fukuyama, 2014).

2.2.1 Stat

Fukuyama bruker en Webersk definisjon på staten, altså som en autoritet som besitter et effektivt monopol på maktbruk og som håndhever denne makten over et definert, avgrenset område (Weber, 1976[1922]; Fukuyama, 2011:15, 450). Det er mange stater som fremstår sterke i form av det Michael Mann (1986) kaller despotisk makt, hvilket innebærer makt til å undertrykke opposisjonen, media eller rivaliserende etniske grupper. Fukuyama (2014:38) hevder som Mann (1986) at dette ikke gjenspeiler statens virkelige styrke. En stats reelle styrke gjenspeiles i dens evne til å effektivt lage og håndheve lovverk, samt å levere nødvendige offentlige tjenester som sikkerhet, helsevesen og utdanning. (Fukuyama 2014:38; Mann, 1986). For å kunne utvikle demokrati behøver altså et land: en sterk sentralisert stat som effektivt kan utøve denne makten for å beskytte sine innbyggere.

Fukuyama bygger videre på Webers skille mellom patrimoniale og moderne stater. I patrimoniale stater ser man på landet som regentens eiendom, og styret som en forlengelse av dennes hushold. Moderne stater baserer seg ikke på personlige bånd, men på meritter. De som styrer er ikke en del av regentens familie, men ansatt ut fra deres ferdigheter og utdanning (Fukuyama, 2014:10).

Fukuyama viser videre til at nasjoner som hadde tradisjoner med effektiv statlig administrasjon før de ble demokratiske, for eksempel Tyskland, har hatt en mye mer smertefri overgang til demokrati enn andre nasjoner som ble demokratiske før de bygde opp et velfungerende byråkrati. Eksempler på det sistnevnte kan være Italia eller Hellas (Fukuyama, 2014:30).

2.2.2 Rett

Den andre institusjonen Fukuyama fremhever som essensiell for at demokrati skal kunne oppstå, er rettsstaten. Et land behøver at skikker og tradisjoner blir formalisert som nedtegnede lover (Fukuyama, 2011:15). Det trenger å ha en grunnlov som legger føringer for både statens og innbyggernes handlinger, og dermed bidrar til stabilitet og orden, og at dette lovverket blir sett på som viktigere enn de som styrer landet. Fukuyama (2014:24) definerer rettstaten som «[...] et sett av regler for oppførsel, som reflekterer en bred enighet i samfunnet, gjeldende også for de sterkeste aktørene i samfunnet, være seg konger, presidenter eller statsministre» (fritt oversatt). I en god rettstat er altså lovene hevet over styresmaktene og sørger for en stabilitet og forutsigbarhet som åpner for demokratiutvikling.

2.2.3 Ansvar

Fukuyamas tredje institusjon er ansvarliggjøring. Det at de som styrer holdes til ansvar ovenfor befolkningen (Fukuyama, 2011:15). I de fleste moderne stater skjer denne ansvarliggjøringen i form av regelmessige demokratiske valg, hvor befolkningen står fritt til å velge en ny politisk ledelse i landet dersom de er misfornøyde med den sittende. John Locke beskriver det slik at lydighet ovenfor styresmaktene baserer seg på samtykke fra de som blir styrt. (Locke, 1690). Den samme tankegangen lå til grunn for kampropet om «no taxation without representation, and consent of the governed» under Amerikas løsrivelse fra Storbritannia mot slutten av 1700-tallet. (Fukuyama, 2014:13). Myndighetene i en stat må altså holdes ansvarlig ovenfor befolkningen.

2.2.4 Balanserte institusjoner

Disse tre institusjonene er ifølge Fukuyama (2014) nødvendige forutsetninger for demokrati. Dersom et land skal gjennomgå en suksessfull demokratiseringsprosess må alle disse tre

institusjonene være tilstede. Staten fungerer som et samlingspunkt, som sørger for effektiv og rettferdig utøvelse av makt. Rett og ansvar bidrar til å holde statens maktbruk innenfor kontrollerte rammer. Sammen bygger disse institusjonene et robust samfunn hvor befolkningen kan føle seg trygge på at deres rettigheter og sikkerhet blir ivaretatt (Fukuyama, 2014:25). I Fukuyamas argument ligger også det en fjerde forutsetning: balanse. Dersom balansen mellom institusjonene blir skjev, vil det redusere sannsynligheten for at demokratiet slår dype røtter. Blir staten for sterk i forhold til kontrollmekanismene vil samfunnet fort falle tilbake til autokrati. Motsatt vil det, hvis staten blir for svak og ineffektiv i forhold til rett og ansvar, bli misnøye i befolkningen og kunne utvikle seg til et ustabil om ikke kaotisk samfunn hvor sterke grupper frises til å overta makten i et politisk kupp. Fukuyama (2014:39) understreker at alle nasjoner er ulike og at balansen mellom institusjonene vil variere fra land til land.

2.3 Knutsen og Østerhus undersøkelse av institusjoner og den arabiske våren

Knutsen og Østerhus, (2016) undersøker Fukuyamas teori om institusjoners rolle i forhold til demokratiseringen av en håndfull land i forbindelse med den arabiske våren. De bruker Economist sin demokratiindeks for å måle demokrati, og data fra Worldwide Governance Indicators til å måle stat, rett og ansvar.

Gjennom sine analyser finner Knutsen og Østerhus (2016) at Tunisia er det eneste landet som har hatt vedvarende positiv effekt på demokratiscore som følge av den arabiske våren. Gjennom å vurdere landenes score på stat, rett og ansvar i perioden 2000 – 2008 forsøker forfatterne å avdekke om det finnes et mønster i hvor høyt landene scoret på institusjonene og hvordan de utviklet seg demokratisk etter den arabiske våren. De finner at Tunisia scorer relativt høyt på alle tre punktene mens variasjonen er stor blant de fleste andre landene. Forfatterne trekker frem at det å ha høy score for statlige institusjoner fremstår som spesielt viktig, ettersom både Danmark, som blir brukt som et idealeksempel, og Tunisia som den mest vellykkede av de arabiske landene, scorer høyt på stat (Knutsen og Østerhus, 2016). De konkluderer med at man ved å se på institusjonsverdiene i forkant av den arabiske våren kunne spådd at svake stater som Syria og Libya ville få det vanskelig, mens en noe sterkere stat som Tunisia ville ha større sjanse for å utvikle demokrati (Knutsen og Østerhus, 2016).

2.3.1 Utvidelse av Knutsen og Østerhus undersøkelser:

Jeg vil gjennom å bruke samme data og metode som Knutsen og Østerhus (2016), men vil utvide utvalget fra de seks arabiske landene de undersøkte til å se på hele regionen Midtøsten og Nord-Afrika. Jeg vil også inkludere demokratiscore fra 2008 til 2016 for å få et lengre

tidsperspektiv på effektene. På bakgrunn av teorien presentert her sammen med funnene i Knutsen og Østerhus (2016) vil jeg presentere min første hypotese.

H1: *Landene som scorer høyt og balansert på stat, rett og ansvar vil ha større sannsynlighet for å utvikle demokrati enn landene som scorer lavt og/eller ubalansert på en eller flere av variablene.*

2.4 Opprør

Den arabiske våren ble sett på med optimisme over hele verden. Denne optimismen grunner i en oppfatning av at land som opplever en form for omveltende hendelse er mer mottakelige for endring. Samuel Huntington (1984:212-113) beskriver to alternative mekanismer for demokratisering av stater, den første er revolusjon hvor det etablerte regimet blir avsatt og erstattet på bakgrunn av militært nederlag, økonomisk katastrofe eller gjennom at det mister støtte fra viktige grupper i samfunnet. Den andre mekanismen er en mer gradvis tilnærming til demokratisering som Huntington (1984:113) kaller transformasjon, denne skjer gjennom at de regjerende elitene gjennomfører mindre endringer som gradvis gjør landet mer demokratisk samtidig som de opprettholder sin posisjon. En slik endring som baserer seg på reform heller en opprør støttes av Robert Dahl (1971:45) som mener demokratier og tilnærmede demokratier har mye større mulighet til å oppstå gjennom sakte utvikling, enn gjennom revolusjon.

Her er det et skille i demokratlitteraturen mellom liberale idealister som Dahl, som mener demokrati kan vokse frem fredelig, og mer radikale stemmer som mener demokrati først kan komme etter et oppgjør med det gamle. En av disse er Barrington Moore (1966:508) som skriver «As long as powerful vested interests oppose changes that lead towards a less oppressive world, no commitment to a free society can dispense with some conception of revolutionary coercion». Med andre ord, vil det så lenge det er mektige krefter i samfunnet som favoriserer en udemokratisk orden være et nødvendig onde å bruke makt for å fremtvinge endringer.

En annen politisk tenker, Jean-Jacques Rousseau (1994:80) hevder også at det for å kunne endre samfunnsordningen i et land er nødvendig med en opprivende hendelse, en revolusjon, et opprør eller en borgerkrig som røsker opp i den etablerte ordenen og legger til rette for dannelsen av en ny samfunnsform. For å illustrere dette sammenligner han folkets motvilje mot endring med en gammel manns stahet:

Peoples, like men, are amenable only when they are young; in old age they become incorrigible. Once customs are established and prejudices ingrained, it is a dangerous and futile enterprise to try to reform them; the people cannot bear to have the disease treated, even in order to destroy it, like those stupid and fearful patients who tremble at the sight of the physician.

Nonetheless, Just as some illnesses shake up men's minds and deprive them of the memory of the past, sometimes there are periods of violence during the lifetimes of states, when revolutions have the same effect on nations as certain medical crises on individuals, and revulsion against the past acts like a loss of memory; the state is then, in the flames of civil war, reborn from its ashes, so to speak, and, escaping from the embrace of death, recovers its youthful strength. (Rousseau, 1994:80)

Den arabiske våren kan sees på som et opprør og et brudd med det etablerte, og vil i så måte, ifølge Moore (1966) og Rousseau (1994), gi en anledning for land til å etablere en ny orden og åpner for at land kan demokratiseres, mens ifølge Dahl (1971) vil ikke dette lede til demokratisering. Dette lar seg teste ved å studere om det er en markant forskjell på land hvor det var opprør under den arabiske våren og land hvor det var lite eller ingen opprør. For å teste dette har jeg formulert min andre hypotese:

H2: Et opprør er en nødvendig forutsetning for demokratiutvikling.

2.5 Olje som et hinder for demokrati

Et mye diskutert tema innenfor demokratilitteraturen er ressursforbannelsen, at land med store forekomster av olje i stor grad sliter med å utvikle seg demokratisk og økonomisk dette er funnet i flere ulike studier som Mahdavy, (1970), Ross (2011), og Wright, Frantz og Geddes (2015). For å forstå grunnen til dette vil jeg se på et av grunnprinsippene i stater og demokrati: samfunnskontrakten.

Demokrati baserer seg på en særegen samfunnskontrakt eller samfunnspakt. Dette er et argument som ble presentert blant andre av Thomas Hobbes og John Locke og på 1600-tallet. Samfunnskontrakten definerer det at man avgir litt av sin frihet til staten i bytte mot egen sikkerhet i form av opprettholdelse av eiendomsrett og håndhevelse av lover og regler (Locke, 1690; Hobbes, 1651). Staten hadde opprinnelig ansvar for tre ting, å sikre territoriet, opprettholde indre orden, og sikre økonomiske ressurser (Kuhnle, 1983:35).

I tradisjonelle vestlige liberale demokratier har mengden tjenester staten leverer gradvis økt. Fra midten av 1800-tallet ble staten ansvarlig for bygging og vedlikehold av infrastruktur som veier og jernbane, fra århundreskiftet ble staten også ansvarlig for utbygging av sosiale forsikringsordninger. Staten leverer altså en rekke tjenester til befolkningen, men disse tjenestene krever finansiering. Forbruket finansieres, i vestlige liberale demokratier, gjennom at befolkningen betaler skatter og avgifter, samt at det forventes at alle menn, i noen tilfeller også alle kvinner, skal avtjene verneplikt. Denne samfunnspakten mellom innbyggere og staten skaper en gjensidig avhengighet, innbyggerne avhenger av at staten produserer de tjenestene

den lover, mens staten er avhengig av innbyggernes betalingsvilje når det kommer til skatter. Dette skjedde samtidig med fremveksten av partisystemet og utvidelsen av stemmeretten. (Kuhnle, 1983:36). Her kommer vi tilbake til kampropet om «no taxation without representation». En slik samfunnspakt gjenspeiler hvorfor Fukuyamas forutsetning om ansvarlighet er så viktig for demokrati.

I oljerike stater derimot, er ikke staten avhengig av folkets betalingsvilje på samme måte. Stater med stor rikdom fra naturressurser baserer, i stedet for å finansiere statsapparatet gjennom skattepenger, og medfølgende forventning om velferdstjenester, forbruket sitt på såkalte «resource rents» (Mahdavy, 1970:432; Huntington, 1991:65). Stater med store naturressurser vil dermed mangle denne samfunnspakten hvor staten er avhengig av innbyggernes betalingsvilje. Derfor er de heller ikke nødt til å forholde seg til innbyggernes ønsker og meninger i samme grad som i andre stater (Huntington 1991:65). Dette kan forklare hvorfor mange oljerike stater er autokratier, staten er kun avhengig av befolkningens lydighet, ikke dens samtykke. Dermed vil man heller ikke kunne utvikle demokrati. Larry Diamond (2010:99) beskriver mekanismene som motarbeider liberalisering i autoritære regimer: Staten kan slakke litt på grepet når det trengs, for eksempel gjennom å innføre mindre reformer for å stagge demonstrasjoner. For så å stramme inn igjen når situasjonen har roet seg ned og det er mulighet til det. I stater hvor den nødvendige balansen mellom institusjonene ikke er tilstede på grunn av store oljeinntekter er det lett å tenke seg en slik utvikling.

Land hvor inntekter fra naturressurser som olje utgjør en stor del av statens økonomi vil altså basere seg på en alternativ samfunnskontrakt som krever mindre respekt for innbyggernes vilje, og motvirker liberalisering og demokratiutvikling. Dette ligger til grunn for min tredje hypotese.

H3: Land hvor olje utgjør en betydelig andel av landets brutto nasjonalprodukt vil ikke utvikle demokrati.

2.6 Fragmentering

Dankwart Rustow (1970) begynner sin artikkel med å kritisere en rekke prominente demokratiforskere, blant andre, Lipset (1959), Almond og Verba (1963) og Lijphart (1968). Kritikken går ut på at forfatterne kun presenterer funn som korrelerer med demokrati, og at de ikke har forutsetninger for å si noe om kausalitet (Rustow, 1970:342). Videre legger han frem tre viktige metodologiske punkter om kausalitet og demokratiutvikling: i) for å kunne si noe om forutsetninger for demokrati er man nødt å studere demokratiutvikling over tid, ii)

mekanismene som holder demokrati stabilt ikke nødvendigvis er de samme som gjør at det oppstår, og iii) en modell for overgangen til demokrati kan utvikles ved å studere to eller tre positive caser og testes ved å se på de resterende landene (Rustow, 1970: 346-347). Dette siste vil jeg gjøre ved å holde blikket på Tunisia. Og lete etter de egenskapene ved Tunisia som andre, mindre demokratiske stater ikke har.

Rustow (1970:351) hevder at den viktigste forutsetningen for demokratisk utvikling: en nasjonal enhet. Det at størsteparten av innbyggerne i en stat enes om hva som utgjør den politiske enheten er essensielt for å kunne utvikle demokrati. Hvis Rustow har rett er det nærliggende å tro at Tunisia, som ble mer demokratisk i løpet av den arabiske våren, hadde denne forutsetningen i større grad enn andre stater i regionen: at Tunisia var enhetlig. På hvilken måte eller hvilket tidspunkt denne enhetsfølelsen oppstår er ifølge Rustow (1970:351) ikke så viktig, men denne må nødvendigvis komme før andre faser i demokratiseringsprosessen. Rustow (1970) hevder som Deutsch (1953) at en nasjonal enhet heller enn å være et resultat av delte holdninger og meninger, bygger på kommunikasjon og kontakt. Ifølge Rustow (1970:351) er forutsetningen om enighet om nasjonal enhet sterkest når denne er implisitt heller enn eksplisitt. Det at statens politiske omfang blir tatt for gitt er et tegn på at denne er internalisert og at verdien står sterkt. På samme måte kan det at man føler et behov for eksplisitt å uttale seg om statens grenser være et varsel om at dette ikke er tilfelle.

Rustow (1970) argumenterer videre for at demokratiutvikling krever noen langsgående konflikter i landet, gjerne i form av en klassekamp, hva disse konfliktene går ut på vil variere fra land til land. En slik konflikt får befolkningen til å samle seg rundt de ulike standpunktene, og vil etter hvert fremtvinge behov for en løsning, dette forutsetter dog at den nasjonale enhetsfølelsen er tilstede før og under denne prosessen (Rustow, 1970) Dette er det tredje steget i Rustows (1970) demokratiseringsprosess, beslutningsfasen: hvor politiske ledere aksepterer konfliktene innad i enheten og institusjonaliserer en form for demokratisk prosedyre for å løse disse uenighetene. Den siste fasen går ut på å internalisere demokratiet, at både beslutningstakere og innbyggerne venner seg til samfunnsformen.

Demokrati har vist seg egnet til å løse konflikter av en sosioøkonomisk karakter, og Rustow trekker utviklingen av denne typen konflikter som «positive» for den politiske prosessen. Rustow (1970:359) forklarer i tillegg hvordan konflikter knyttet til religion, etnisitet og språk kan være negative. De er langt vanskeligere å løse. I økonomiske eller sosiale konflikter finnes som regel en kompromissløsning, en mellomgrunn hvor begge parter kan være relativt fornøyde, med å dele på de materielle godene. Det er derimot vanskelig å ha en mellomting

mellom to administrative språk, eller to religioner som grunnlag for utdanning (Rustow, 1970:360). Altså vil det være fordelaktig for demokratiutvikling at et land er etnisk, religiøst og språklig homogent. Det er dette som ligger til grunn for min fjerde og siste hypotese:

H4: Land som er mer etnisk, religiøst, og språklig homogene har større sannsynlighet for å utvikle demokrati enn mer fragmenterte og heterogene land.

3 Data og Metode:

Dataene som er brukt i analysen måler demokrati og kvaliteten på de tre typene institusjoner i 20 land i regionen Midtøsten og Nord-Afrika. I dette kapittelet vil jeg utdype hvor dataene er hentet fra og hvordan disse er behandlet i min analyse.

3.1 Demokrati

Demokrati måles i likhet med Knutsen og Østerhus (2016) ved hjelp av Economists «Democracy Index» bortsett fra at jeg bruker nyere data som også inkluderer 2016. Indeksen er en årlig rangering av demokrati i alle verdens land. Her får landene en demokratiscore fra 0-10. Land som scorer i det øverste sjiktet 8 – 10 regnes som fullverdige demokratier, mellom 6 – 8 regnes som ufullstendige demokratier, 4 – 6 regnes som hybride regimer, mens land som scorer under 4 regnes som autoritære regimer. Rangeringen utarbeides av en forskergruppe tilhørende the Economist og baserer seg på fem kriterier, i) valgprosesser og pluralisme, ii) sivile friheter, iii) myndighetenes funksjon, iv) politisk deltakelse, og v) politisk kultur. (The Economist Intelligence Unit, 2017)

3.2 Institusjoner

Data om institusjonenes kvalitet i de ulike landene i regionen er, også i likhet med Knutsen og Østerhus (2016), hentet fra Worldwide Governance Indicators (WGI) (Kaufmann, Kraay og Mastruzzi, 2014). WGI inkluderer data fra 1996 til i dag. De måler institusjonell kvalitet på seks ulike mål, «government effectiveness», «control of corruption», «rule of law», «voice and accountability», «regulatory quality», og «political stability and absence of violence». Kvaliteten på målene blir målt på en skala fra -2,5 til +2,5. I analysen benytter jeg meg, som Knutsen og Østerhus (2016) av de fire første.

3.2.1 En sterk stat

For å måle statens kvaliteter bruker jeg to av målene fra WGI. Det første er «government effectiveness». Det måler hvor effektiv staten er gjennom å bedømme kvaliteten på offentlige tjenester, uavhengighet fra politisk press, kvaliteten på politikkformulering og implementering, og myndighetenes kredibilitet. (Kaufmann, Kraay og Mastruzzi, 2010). Det andre målet, «control of corruption», måler korrupsjonsnivået i landet gjennom å vurdere i hvilken grad politikk blir gjennomført for egen vinning, både med tanke på smålig og storskala korrupsjon. (Kaufmann, Kraay og Mastruzzi, 2010). Disse to målene er satt sammen til ett mål for staten som institusjon. For å lette sammenligningen av scoren for stat med de andre institusjonene,

omgjør jeg scorene til en indeks som varierer mellom 0 og 10 som er praktisk og som lett lar seg sammenligne med scorene på rett og ansvar.

3.2.2 Rettsikkerhet

Rettsikkerhet er målt ved hjelp av variabelen «rule of law» fra WGI's målinger. Denne måler i hvilken grad folk har tillit til og respekterer et lands lovverk. Målet fokuserer spesielt på overholdelse av kontrakter, eiendomsrett, politi og rettsvesen, samt sannsynligheten for kriminalitet og vold. (Kaufmann, Kraay og Mastruzzi, 2010). Siden det her kun er et mål som benyttes i min analyse ganger jeg verdien fra WGIs målinger med 2, for så å legge til 5. Da får jeg et praktisk, håndterbart og sammenlignbart mål fra 0-10.

3.2.3 Ansvarlighet

For å måle myndighetenes grad av ansvarliggjøring bruker jeg WGIs mål på «voice and accountability». Dette målet baserer seg på i hvilken grad innbyggerne har mulighet til å velge sine representanter, kvaliteten på ytringsfrihet, organisasjonsfrihet og hvor fritt media står (Kaufmann, Kraay og Mastruzzi, 2010). Denne er omgjort på samme måte som «rule of law» og resulterer i en anvendelig indeks som varierer fra 0-10.

3.3 *Definisjon av opprørsland*

Utvelgelsen av landene som er betegnet som opprørsland er basert på hvilke land som opplevde demonstrasjoner og folkelig opprør under den arabiske våren. De åtte landene i oppgaven (Algerie, Bahrain, Egypt, Jemen, Marokko, Libya, Syria og Tunisia) er valgt med utgangspunkt i FN sambandets oversikt over land involvert i den arabiske våren (Globalis, 2017). Og kontrollert ved å konsolidere andre kilder som *Encyclopædia Britannica* (2017), Al Jazeera (Naar, 2003) og Amnesty International (2017).

3.4 *Mål på fragmentering.*

3.4.1 Etnisitetsbegrepet

Det å måle fragmentering har historisk vist seg å være utfordrende. Det er mange ulike måter å operasjonalisere hvem som tilhører hvilken etnisk gruppe, og hvilken metode som er best egnet vil kunne variere fra land til land (Fearon, 2003:197). Alesina, Devleeschauwer, Easterly, Kurlat og Wacziarg (2003) har utviklet et sett operasjonelle indikatorer for å måle etnisk, religiøs og språklig fragmentering. De viser hvordan tidligere studier har belagt seg for mye på en språklig beskrivelse av fragmentering, og at andre etniske kjennetegn som hudfarge og raseopprinnelse ble oversett (Alesina et.al 2003:156). Deres løsning på dette ble da å skille mellom etnisitet, språk og religion. Ut fra dette utarbeidet de sitt eget datasett. I datasettet

beregnes det en variabel som beskriver sannsynligheten for at to tilfeldige personer i et land tilhører ulike grupper (Alesina et.al 2003:158-159). Formelen for denne beregningen er én minus H, hvor H står for «The Herfindahl index of ethnolinguistic group shares» (Alesina et.al 2003:158). Formelen er brukt i tidligere forskning som Atlas Narodov Mira (1964). Alesina et. al. fornyer som nevnt de underliggende dataene gjennom å se på etnisitet, religion og språk hver for seg. Deres oppdaterte datasett er også brukt som indikator på etnisk fragmentering i flere nyere studier som Alesina og Ferrara (2005), Querido (2009) og Easterly (2007). Datasettet gir en verdi mellom 0 og 1, hvor 0 er tilsvarende lite fragmentering og 1 tilsvarende mye fragmentering. Det er dette som ligger til grunn for analysene i denne oppgaven. En utfordring med dataene fra Alesina et.al (2003) er at de er innhentet mellom 1990 og 2002, og dermed ikke er helt oppdaterte, jeg velger likevel, på bakgrunn av at etnisitet, religion og språk er relativt stabile faktorer å benytte meg av dataene. Videre beskriver jeg hvordan Alesina et.al. (2003) har laget de tre ulike målene.

3.4.2 Etnisitet

Etnisitetsvariabelen ble etablert gjennom å sammenligne data fra en rekke kilder som *Encyclopædia Britannica*, CIA, Levinson, og Minority Rights Group International. Dersom to eller flere kilder rapporterte identiske verdier helt til tredje desimal, ble det brukt (Alesina et.al 2003:160). Slik etablerte de et robust mål på etnisitet. I utvalget mitt er det 58 unike grupper fordelt på 19 av de 20 statene. Data for Jemen mangler. Appendix A viser en fullstendig oversikt over etniske grupper i de ulike landene.

3.4.3 Religion

Variabelen for religiøs fragmentering er ikke like omdiskutert som målet av etnisitet, da religiøse grenser er tydeligere enn etniske. (Alesina et.al 2003:159). Her har forfatterne hentet dataene fra *Encyclopædia Britannica*. Dataene for utvalget inneholder 30 ulike religioner. Appendix B viser en fullstendig oversikt over religiøse grupper i de ulike landene.

3.4.4 Språk

Språkvariabelen er utelukkende basert på *Encyclopædia Britannicas* oversikt over andel av språk brukt som morsmål (Alesina et.al 2003:159). I utvalget er det 40 unike språk fordelt på 19 land. Data for Kuwait mangler. Appendix C viser en fullstendig oversikt over språk i de ulike landene.

3.4.5 Kritikk av Herfindahl formelen

Bruken av Herfindahl-formelen som mål for etnisitet er kritisert fra flere hold. Posner (2004:850) fremhever at målet involverer alle grupper, og ikke tar hensyn til hvilke grupper som er politisk aktive. Fearon (2003) fremhever at formelen beskriver maktbalansen i et land dårlig, om det er to like store grupper eller om det er flere små vil ikke komme tydelig frem. For å minimere problemet med dette er alle gruppene i datasettet gjort tilgjengelige, med antall medlemmer og prosentfordeling mellom de ulike gruppene, det er dermed mulig å vurdere størrelsesforholdet. En del av kritikken som gjenstår er imidlertid at det ikke finnes noen fasit på hvordan man skal operasjonalisere begrepet etnisitet, og at dette medfører at ulike analyser vil kunne få ulike resultater utfra hvordan man har valgt å vektlegge begrepet (Posner, 2004:850). I min analyse er etnisitet operasjonalisert på samme måte som i Alesina et.al. (2003) ved at etnisitet er delt inn i etnisitet, religion og språk, hvor etnisitetsvariabelen fokuserer på kjennetegn som rase og hudfarge.

3.5 *Oljeavhengighet*

Oljeavhengighet er målt som prosent av brutto nasjonalprodukt som kommer fra oljenæring. Dataene er fremstilt og gjort tilgjengelig av Verdensbanken som en del av World Development Indicators (World Bank, 2017). Jeg presenterer data for 19 av de 20 landene i regionen, data for Djibouti mangler. Det samme gjør verdier for Irak i 2000 og 2001, og for Syria i 2008.

3.6 *Komparativ metode*

Studien er komparativ. Komparativ metode følger den samme logikken som eksperimentell og statistisk metode, man prøver etter beste evne å isolere de variablene som påvirker den avhengige variabelen (Lijphart, 1971:684). Forskjellen i forhold til eksperimentell metode at det i en komparativ studie ikke vil være mulig å isolere variablene på samme måte som i et laboratorie. I forhold til statistisk metode er hovedforskjellen først og fremst antallet caser (Lijphart, 1971:684).

En av de første som beskrev komparativ metode var John Stuart Mill (2002[1882]). Mill skilte mellom fire ulike metoder: samsvarsmetoden – «Method of Agreement», forskjellsmetoden – «Method of Difference», den indirekte forskjellsmetoden eller «the indirect Method of Difference», og «the Method of Concomitant Variation», som jeg heretter vil kalle samvariasjonsmetoden (Mill, 2002; Moses og Knutsen, 2012:98).

Samsvarsmetoden går ut på å sammenligne tilfeller hvor et fenomen oppstår og forsøke å identifisere fellesnevneren som gjør at fenomenet oppstår i disse tilfellene (Mill, 2002:278).

Forskjellsmetoden går ut på å sammenligne tilfeller hvor et fenomen oppstår med lignende tilfeller hvor det ikke oppstår og identifisere den variabelen tilfellene er ulike på, og som kan være årsaken til fenomenet (Mill, 2002:278). Den indirekte forskjellsmetoden baserer seg på å se både på tilfeller hvor et fenomen oppstår og tilfeller hvor fenomenet ikke oppstår, og identifisere variabler som systematisk er tilstede i de positive tilfellene og fraværende i de negative tilfellene (Mill, 2002:284). Samvariasjonsmetoden vurderer i motsetning til de øvrige fremgangsmåtene styrken på sammenhenger og ikke bare binære tilfeller, hvis svake verdier for et fenomen Y korresponderer med svake verdier for X samtidig som sterke verdier for Y korresponderer med sterke verdier for X har man en samvariasjon (Mill, 2002:286-287).

Utfordringene knyttet til komparativ metode er først og fremst overdeterminering og «sampling bias» (Lijphart, 1971:686-687). Overdeterminering handler om hvorvidt man kan generalisere fra observasjonene sine. For å kunne generalisere fra komparativer studier er det en regel at man må ha positive frihetsgrader. Antall frihetsgrader tilsvarer antall caser minus antall forklaringsvariabler, minus én. For å ha positive frihetsgrader og kunne trekke gyldige slutninger fra resultatene behøver man altså minimum en case mer enn antallet forklaringsvariabler man ønsker å benytte (Moses og Knutsen, 2012:112). For å løse problemet med overdeterminering er det to løsninger som er nærliggende, hvis det er mulig: øke antall case, og hvis ikke: minske antall forklaringsvariabler (Lijphart, 1971: 686-687). I min studie overstiger de 20 landene antallet forklaringsvariabler med god margin.

Den andre utfordringen, sampling bias, er knyttet til valg av caser, eksperimenter og statistiske metoder baserer seg som regel på tilfeldig valgte utvalg, mens komparative metoder i mye større grad kontrollerer valget av caser. I komparative undersøkelser er det å kunne håndplukke caser både en fordel, ved at man kontrollerer at man har sammenlignbare case, og en ulempe ved at det kan redusere generaliserbarheten av resultatene. (Geddes, 1990). I ytterste konsekvens kan forskere utelukkende velge caser som stemmer overens med ønsket teori. Det imidlertid ikke uvanlig å finne studier hvor casene er valgt på bakgrunn av scoren på den avhengige variabelen, noe som kan gi fordeler, men også kan medvirke til at man trekker feilaktige slutninger om den resterende populasjonen. (Geddes, 1990; Lieberson, 1991:318). Min undersøkelse dekker hele regionen Midøsten og Nord-Afrika, og er i så måte ikke utsatt for utfordringer knyttet til seleksjonsprosessen.

En tredje metodisk utfordring er autokorrelasjon. Casene i mitt tilfelle vil ikke være uavhengige av hverandre, landene er på ingen måte uavhengige av hva som skjer i nabolandet. Den arabiske våren spredte seg på tvers av landegrensene og det er vanskelig å se at noen av landene kunne

unngå å bli påvirket i det hele tatt. Samuel Huntington (1991) påpeker at både demokratisering og reversering av demokratiprosesser har en snøballeffekt.

For å undersøke demokratiets forutsetninger i Midtøsten og Nord-Afrika, sammenligner jeg først de 20 statenes verdier for statlig styrke, rettssikkerhet og ansvarlighet, samt balansen mellom institusjonene. Så går jeg videre og vurderer statenes score på andre faktorer som oljeavhengighet og fragmentering. Landene blir sammenlignet ved hjelp av styrken på de ulike variablene i tråd med Mills (2002) fjerde metode, samvariasjonsmetoden «Method of Concomitant variation».

I analysen vil jeg presentere 8 tabeller. Tabellene 1 viser landenes score på demokratiindeksen på tre punkter, et målepunkt i 2008 – før den arabiske våren og to målepunkter etter den arabiske våren i henholdsvis 2014 og 2016. Tabellene 2, 3 og 4 viser verdiene for Fukuyamas tre institusjonene statlig styrke, rettsikkerhet og ansvarlighet for alle 20 landene i perioden 2000-2008 – før den arabiske våren. Tabell 5 illustrerer balansen mellom institusjonene ved å vise avstanden mellom sterkeste og svakeste institusjon. Tabell 6 viser scorene på demokratiindeksen for land med opprør i 2008, 2014 og 2016. Tabell 7 viser andelen av landenes brutto nasjonalprodukt som kommer fra oljenæring i perioden 2000 til 2008. Tabell 8 viser etnisk, religiøs og språklig fragmentering for landene i regionen i 2003.

4 Demokratisering og institusjonelt utgangspunkt:

Dette kapittelet tar for seg den første hypotesen om at land med sterke og balanserte institusjoner har bedre forutsetninger for å utvikle demokrati enn land med svakere og mindre balanserte institusjoner. For å undersøke dette vil jeg først se på demokratiets status og utvikling i regionen, hvordan landene har endret seg på demokratiindeksen. Dette vil jeg så vurdere opp mot styrken på landenes institusjoner og balansen mellom disse.

4.1 Demokratisering

Det første vi skal se på er demokratiutviklingen i regionen. Tabell 1 viser demokratiscoren til hvert enkelt land i 2008, 2014 og 2016, samt klassifiseringen av regimetype basert på dette.

Tabell 1. Demokratiscore og regimetype 2008, 2014 og 2016.

	Score i 2008	Score i 2014	Score i 2016	Regimetype i 2008	Regimetype i 2014	Regimetype i 2016
Algerie	3,32	3,83	3,56	AR	AR	AR
Bahrain	3,38	2,87	2,79	AR	AR	AR
Djibouti	2,37	2,99	2,83	AR	AR	AR
Egypt	3,89	3,16	3,31	AR	AR	AR
Iran	2,83	1,98	2,34	AR	AR	AR
Irak	4,00	4,23	4,08	HR	HR	HR
Israel	7,48	7,63	7,85	UD	UD	UD
Jemen	2,95	2,79	2,07	AR	AR	AR
Jordan	3,93	3,76	3,96	AR	AR	AR
Kuwait	3,39	3,78	3,85	AR	AR	AR
Libanon	5,62	5,12	4,86	HR	HR	HR
Libya	2,00	3,80	2,25	AR	AR	AR
Marokko	3,88	4,00	4,77	AR	HR	HR
Oman	2,98	3,15	3,04	AR	AR	AR
Qatar	2,92	3,18	3,18	AR	AR	AR
Saudi- Arabia	1,90	1,82	1,93	AR	AR	AR
Syria	2,18	1,74	1,43	AR	AR	AR
Tunisia	2,96	6,31	6,40	AR	UD	UD
Tyrkia	5,69	5,12	5,04	HR	HR	HR
UAE	2,60	2,64	2,75	AR	AR	AR

Kilde: *Economist*

Forklaring: AR – Autokratisk regime, HR – Hybrid regime, DU – Ufullstendig demokrati, LD – Liberalt demokrati

Tabell 1 viser hvordan demokratiet har utviklet seg i hvert enkelt land fra 2008, før den arabiske våren, til relativt kort etter i 2014 og videre til støvet har lagt seg i 2016 og man kan begynne å snakke om varige effekter.

Tabellen viser demokratiutviklingen for hvert enkelt land i regionen. Mest interessant er Tunisias utvikling, i 2008 er landet et autoritært regime som scorer svert lavt på demokratiindeksen – Tunisia har før den arabiske våren en score på 2,96, mens landet i 2014 er et ufullstendig demokrati med en score på 6.31. Denne utviklingen har vedvart. Scoren økte sågar i 2016 til 6,40. Tunisia har altså hatt en positiv endring på hele 3,44 i perioden 2008 til 2016, dette gjør Tunisia til det landet som endrer seg desidert mest. Ingen andre land har en endring på over 1 verken i positiv eller negativ retning.

I tillegg til Tunisia er det ett annet land som har en større positiv økning enn 0,5 på demokratiindeksen: Marokko. I den andre enden er det hele 7 land som har hatt større negativ utvikling enn 0,5 på indeksen. Bahrain, Egypt, Jemen, Libanon, Syria og Tyrkia har blitt mindre demokratiske. De resterende 12 landene har holdt seg relativt stabile på indeksen. Et unntak her er Libya som etter den arabiske våren i 2011 opplevde et hopp på indeksen og gikk fra 2,00 i 2008 til hele 3,80 i 2014. Knutsen og Østerhus (2016) spekulerer i om dette er grunnet en målefeil, eller en markedsliberalistisk forutinntatthet i Economists målinger. Denne utviklingen har imidlertid reversert og i 2016 er Libya nesten tilbake til utgangspunktet med en demokratiscore på 2,25.

4.2 Institusjoner

For å undersøke om Fukuyamas teori om institusjoner kan bidra til å forklare hvorfor noen land utvikler seg demokratisk under den arabiske våren, mens andre ikke, vil jeg videre presentere og diskutere oversikten over institusjonenes kvalitet i Midøsten og Nord-Afrika i perioden før den arabiske våren 2000- 2008. Først statlig styrke før graden av rettsikkerhet i landene og deretter statens ansvarlighet ovenfor befolkningen.

Knutsen og Østerhus (2016) fremhever i likhet med Fukuyama (2014) det å ha en sterk stat som den viktigste faktoren for at et land skal unngå å falle ut i kaos på veien mot demokrati. Uten et fungerende byråkrati og statsapparat vil myndighetene slite med å håndheve sitt maktmonopol, ha problemer med å ivareta innbyggernes sikkerhet, og det blir vanskelig å produsere de forventede tjenestene til folket (Fukuyama, 2011, 2014). For å studere sammenhengen mellom statens styrke og demokrati presenterer jeg Tabell 2 som viser statens styrke i perioden før den arabiske våren.

Tabell 2. Statlig styrke i perioden 2000 - 2008

	2000	2002	2004	2006	2008	Gjennomsnitt
Algerie	3,09	3,45	3,85	4,05	3,83	3,65
Bahrain	5,90	6,30	6,10	5,60	5,70	5,92
Djibouti	2,95	3,42	3,87	3,49	3,94	3,53
Egypt	4,50	4,30	4,20	3,90	3,90	4,16
Iran	3,97	4,26	4,14	3,99	3,63	4,00
Irak	1,66	1,83	1,83	1,66	2,17	1,83
Israel	7,16	7,42	7,24	7,25	7,17	7,25
Jemen	3,30	3,20	3,10	3,40	3,40	3,28
Jordan	5,03	5,02	5,46	5,50	5,65	5,33
Kuwait	5,72	6,31	6,03	5,79	5,55	5,88
Libanon	4,45	4,34	4,10	3,75	3,75	4,08
Libya	3,20	3,10	3,30	2,90	3,00	3,10
Marokko	4,94	5,04	4,84	4,46	4,45	4,75
Oman	6,08	6,23	6,02	5,45	5,89	5,94
Qatar	6,11	6,19	6,07	6,65	6,73	6,35
Saudi Arabia	4,35	4,75	4,27	4,53	4,90	4,56
Syria	3,10	3,90	3,20	3,10	3,30	3,32
Tunisia	5,50	6,20	5,70	5,50	5,10	5,60
Tyrkia	4,70	4,30	4,90	5,20	5,30	4,88
UAE	5,88	7,07	6,90	6,87	7,01	6,75

Kilde. Worldwide Governance Indicators

Fra Tabell 2 kan vi se at det er en rekke land som ser ut til å ha relativt solide stater med verdier på mellom fem og syv, det er imidlertid ett land som skiller seg ut positivt. Israel fremstår som den sterkeste staten i regionen med en årviss score på over 7. Irak skiller seg ut i den andre enden med et gjennomsnitt under 2. Tunisia har en forholdsvis god score på over samtlige fem år.

De landene som scoret dårligst på statlig styrke – Algerie, Irak, Djibouti, Libya og Syria – scorer alle i bunnsjiktet for demokrati også. Bortsett fra Syria har imidlertid alle disse landene en liten økning i demokratiscore fra 2008 til 2016. Syria faller derimot fra en score på 2,18 til 1,43 den laveste scoren i utvalget og er med det rangert nest sist i verden – kun Nord-Korea regnes som mindre demokratisk (Economist, 2017).

Blant de statene med middels sterk stat finner vi Egypt, Iran, Libanon, Marokko, Saudi Arabia og Tyrkia. Tabell 1 viser at Marokko har hatt en solid positiv demokratiutvikling, landet har fra 2008 til 2016 steget 0,89 poeng på indeksen – fra 3,88 til 4,77. Saudi Arabia er stabilt og endrer

seg marginalt – kun 0,03 i positiv retning. Samtlige av de andre landene har hatt en moderat, men markant svekkelse av demokrati: minst i Iran (-0,49) og mest i Libanon (-0,76).

Bahrain, Jordan, Kuwait, Oman og Tunisia scorer alle mellom fem og seks på statlig styrke, bortsett fra Tunisia øker ikke noen av disse landene nevneverdig på demokratiindeksen, Bahrain synker faktisk fra 3,38 til 2,79 i periode, mens Kuwait, Jordan og Oman alle har en svak positiv utvikling.

Landene som har de sterkeste statene i regionen er Israel, Qatar og De forente Arabiske Emirater. Samtlige av de tre landene har også en moderat vekst av demokrati, med en økning på mellom 0,15 og 0,37.

Ut fra Tabellene 1 og 2 kan vi se at landene som scorer lavest på stat har jevnt over lavere demokratiscore og liten, ingen eller negativ demokratiutvikling, noe som indikerer at en sterk stat er en forutsetning for demokrati. Det at landene med høy score på statlig styrke er relativt stabile og, med unntak av Bahrain, har en svak forbedring i demokrati støtter også opp om dette. På den andre siden scorer en del av landene med en tydelig sterk stat også lavt på demokrati både i 2008 og 2016, ett klart eksempel på dette er Emiratene som på tross av en gjennomsnittlig score på 6,75 på statlig styrke, kun scorer 2,60 på demokratiindeksen i 2008, og marginalt bedre i 2016 med 2,75. Andre eksempler på land med en sterk stat og manglende demokrati er Qatar, Oman, Kuwait og Jordan. Dette viser oss at selv om en sterk stat fremstår som viktig for å utvikle demokrati, er det langt i fra nok til å alene forklare hvorfor noen land utvikler demokrati, og andre ikke.

Statlig styrke var imidlertid kun én av Fukuyamas institusjoner. Den neste institusjonen Fukuyama (2014) fremhever er rettsikkerhet. Med det mener han at en stat behøver et lovverk som omfatter og regulerer adferden til alle innbyggerne, også de som sitter med makten. En rettstat er kritisk for en stats økonomiske og politiske utvikling. Uten rettsikkerhet som sikrer eiendomsrett og bindene kontrakter, vil handel og politisk makt forbli fordelt på få hender (Fukuyama, 2014: 37). Tabell 3 viser graden av rettsikkerhet i regionen før den arabiske våren.

Tabell 3. Rettssikkerhet i perioden 2000 – 2008

	2000	2002	2004	2006	2008	Gjennomsnitt
Algerie	2,67	3,82	3,89	3,68	3,59	3,53
Bahrain	5,70	6,20	6,50	5,80	6,10	6,06
Djibouti	5,47	3,24	3,39	3,36	5,40	4,17
Egypt	5,00	5,10	5,20	4,60	4,80	4,94
Iran	4,16	3,56	3,74	3,19	3,26	3,58

Irak	2,34	2,06	1,22	1,41	1,31	1,67
Israel	6,96	7,13	6,74	6,78	6,65	6,85
Jemen	2,20	2,00	2,50	3,00	3,00	2,54
Jordan	5,33	5,27	5,74	5,76	5,92	5,60
Kuwait	5,36	6,20	6,04	6,15	6,25	6,00
Libanon	4,73	4,47	4,55	3,73	3,64	4,22
Libya	3,30	2,90	3,40	3,00	3,60	3,24
Marokko	5,29	4,98	5,03	4,49	4,43	4,84
Oman	6,26	6,10	6,19	5,75	6,42	6,14
Qatar	6,18	6,25	5,83	6,45	6,58	6,26
Saudi Arabia	4,92	5,22	5,26	5,22	5,38	5,20
Syria	4,30	4,20	4,30	3,30	3,80	3,98
Tunisia	4,70	4,90	5,30	5,40	5,30	5,12
Tyrkia	4,90	4,90	5,30	5,10	5,20	5,08
UAE	6,45	6,42	5,99	5,74	5,97	6,12

Kilde: *Worldwide Governance Indicators*.

Tabell 3 viser rettssikkerheten de ulike statene, her er det mange land som scorer relativt likt med verdier på fem og seks. Israel er det beste landet også her med en gjennomsnittlig score på 6,85, andre land som skiller seg positivt ut er Tunisia, Bahrain og oljestatene Emiratene, Qatar, Oman og Kuwait.

Kun to land scorer under 3 på rettsikkerhet, Jemen og Irak scorer henholdsvis 2,54 og 1,67. Jemen scorer lavt, 2,95 på demokrati før den arabiske våren, og enda lavere i 2016. Irak presterer bedre demokratisk med 4,00 før og 4,08 etter den arabiske våren.

Det er mange land som scorer mellom 3 og 5 på rettsikkerhet. Algerie, Libya, Djibouti, Egypt, Libanon, Syria, Iran og Marokko scorer alle i dette sjiktet. Både nivået på demokrati og på utviklingen på demokratiindeksen spriker for landene i gruppen. Blant landene med middels score har Marokko hatt den tydeligste demokrativeksten, fra 3,88 før den arabiske våren til 4,77 i 2016. Også Algerie, Djibouti og Libya har hatt en liten forbedring på demokratiindeksen. Egypt og Libanon, som i utgangspunktet var to av de beste demokratiene i denne gruppen, med demokratiscorer på henholdsvis 3,89 og 5,62 faller på demokratiindeksen. Det samme gjør Syria og Iran, som allerede hadde relativt beskjedne demokratiscorer i 2008 med 2,18 og 2,83.

Landene som scorer relativt høyt på rettstat før den arabiske våren scorer svært forskjellig på demokrati før og på demokratiutvikling etter denne. Tunisia kommer veldig godt ut. Saudi Arabia og Jordan står nesten helt stille, mens Tyrkia faller på listen. Av landene som scorer

høyest på rettstat finner vi at Emiratene, Oman, Qatar, Kuwait og Israel har en minimal til moderat vekst for demokrati, mens Bahrain har nedgang.

Det er tydelig at landene som scorer lavt på rett også scorer lavt på demokrati, mens landene som scorer bedre på rett også scorer bedre på demokrati. Det er imidlertid hvis vi ser bort fra Tunisia, lite som tyder på at demokratiutviklingen er større hos land med høy rettsstatlig score. Det er også verdt å bite seg merke i Oman, Qatar, Kuwait og Emiratene, som på tross av høye scorer på rettsikkerhet har dårlige scorer for demokrati. Rett virker dermed, som stat å være nødvendig for at stater skal kunne utvikle demokrati, men fremstår heller ikke ikke avgjørende.

Fukuyamas tredje institusjon er ansvarliggjøring. For å kunne utvikle seg demokratisk må de som styrer holdes ansvarlige ovenfor innbyggerne, ikke bare gjennom valg, men også gjennom deltakelse, ytringsfrihet og lovlig opposisjon (Fukuyama 2014:37). Tabell 4 viser graden av ansvarliggjøring for statene i Midtøsten og Nord-Afrika i perioden før den arabiske våren.

Tabell 4. Ansvarliggjøring i perioden 2000 – 2008

	2000	2002	2004	2006	2008	Gjennomsnitt
Algerie	2,58	2,76	3,37	3,16	3,02	2,98
Bahrain	5,00	5,40	5,60	4,20	4,50	4,94
Djibouti	3,35	3,39	3,53	2,81	2,64	3,14
Egypt	5,00	4,10	3,40	3,30	4,00	3,96
Iran	3,15	2,78	2,54	2,05	1,92	2,49
Irak	1,01	0,92	1,65	2,20	2,60	1,68
Israel	6,29	6,05	6,25	6,53	6,40	6,30
Jemen	2,50	2,20	1,80	2,30	1,00	1,96
Jordan	4,62	3,47	3,91	3,62	3,57	3,84
Kuwait	4,51	4,30	4,41	3,89	3,95	4,21
Libanon	4,42	3,56	4,13	4,18	4,09	4,08
Libya	4,20	4,70	5,70	5,70	6,60	5,38
Marokko	4,07	3,96	3,91	3,54	3,43	3,78
Oman	3,71	3,57	3,74	2,76	2,96	3,35
Qatar	4,24	4,05	4,35	3,68	3,25	3,91
Saudi Arabia	2,03	1,67	2,38	1,59	1,71	1,88
Syria	4,50	5,40	4,40	4,40	4,40	4,62
Tunisia	5,60	5,10	5,30	5,50	5,20	5,34
Tyrkia	3,30	3,30	3,30	3,80	3,30	3,40
UAE	3,91	3,61	3,47	2,99	3,16	3,43

Kilde: Worldwide Governance Indicators

Tabell 4 viser statenes grad av ansvarliggjøring ovenfor befolkningen i form av politiske friheter som organisasjonsfrihet og ytringsfrihet. Nok en gang er Israel den klart beste staten i regionen med en score på godt over 6. Ellers er det kun to andre stater som scorer over fem på ansvar, Tunisia (5,34) og Libya (5,38). Hele fem stater har som vi skal se, en gjennomsnittsscore under tre.

Blant de landene som scorer aller lavest på ansvar finner vi Algerie, Iran, Irak, Jemen og Saudi Arabia, med unntak av Irak scorer samtlige av disse lavt på demokratiindeksen, Irak scorer noe bedre med 4,00 på demokratiindeksen i 2008. Det er heller ingen av landene forbedrer seg demokratisk i løpet av den arabiske våren, Jemen synker 0,88 og de resterende endrer seg mindre enn 0,5 uavhengig av retning.

Djibouti, Egypt, Jordan, Marokko, Oman, Qatar, Tyrkia og Emiratene scorer noe bedre på ansvar. Disse har alle en verdi mellom 3 og 4 på ansvar. På demokrati scorer landene marginalt bedre enn landene med minst ansvar, lavest er Djibouti med 2,37 og høyest Tyrkia med 5,69. Av landene med nest minst statlig ansvar synker demokratiscoren mellom 2008 og 2016 i Egypt med 0,58 og i Tyrkia med 0,65, mens den øker i Marokko med 0,89, de øvrige landene forholder demokratiscorene seg stort sett stabile gjennom den arabiske våren.

Hvis vi beveger oss enda litt opp på ansvarsrangeringen finner vi Bahrain, Kuwait, Libanon og Syria, som alle scorer mellom 4 og 5 på statlig ansvar. Disse fire landene scorer veldig spredt på demokratiindeksen, Syria scorer lavt med kun 2,18, Bahrain og Kuwait noe bedre med 3,39 og 3,38, mens Libanon scorer høyt med 5,62. Her er resultatene for demokratisk utvikling dårlige, både Bahrain, Libanon og Syria har en klar negativ demokratiutvikling på demokratiindeksen og bare Kuwait har hatt en liten positiv utvikling på 0,46.

Den beste verdien for ansvar finner vi, som for de andre kategoriene i Israel med 6,30. Men også Libya og Tunisia scorer over 5 på rangeringen. Israel er som nevnt også det beste demokratiet i regionen med en demokratiscore på 7,48. Libya er blant de dårligste demokratiene i regionen med en score på kun 2,00. Også Tunisia scorer i 2008 også dårlig på demokratiindeksen, kun 2,96. Tunisia forbedret imidlertid demokratiratingen sin drastisk i perioden og økte med 3,44 poeng på indeksen til en score på 6,40 i 2016. Israel holder seg stabilt hva angår demokrati, mens Libya etter et hopp opp fra 2008 til 2012, faller tilbake til utgangspunktet på en demokratirating på rundt 2.

Ut fra dette kan vi se at landene med de laveste scorene på ansvar også har de laveste scorene for demokrati, og ingen av dem utvikler seg i retning av demokrati. For de fire andre kategoriene

er resultatene mer sprikende. Israel og Tunisia scorer i tråd med en oppfatning av at ansvar er viktig for demokrati og demokratiutvikling. På den andre siden scorer Libya dårlig på demokrati, på tross av høy ansvarliggjøring, samtidig som Tyrkia scorer høyt på demokrati selv om landet scorer svakt på ansvar. Altså fremgår det ikke noen klar sammenheng mellom ansvarlighet og demokrati, men det vises at stater med veldig lav grad av ansvarliggjøring også sliter demokratisk.

4.3 Balanse

Til nå har jeg funnet at statlig styrke, rettsikkerhet og ansvarlighet fremstår å ha en viss forbindelse med demokrati, uten at noen av disse alene fremstår som tilstrekkelige forutsetninger for demokrati. Fukuyama (2014:37) fremhever også en fjerde forutsetning: at institusjonene må være balanserte. For at institusjonene skal kunne bidra til å utvikle demokrati holder det ikke å score høyt kun på ett av institusjonsmålene. En sterk stat vil ikke gi demokrati, dersom den ikke blir balansert med ansvarliggjøring ovenfor sine innbyggere. En stat med høy grad av rettsikkerhet vil heller ikke lykkes dersom ikke staten er sterk nok til å håndheve lovverket. Likeså vil en stat med stor grad av ansvarliggjøring bli kaotisk dersom ikke staten er sterk nok til å besørge innbyggernes behov. Derfor ønsker jeg å se nærmere på forholdet mellom institusjonene. For å gjøre dette presenterer jeg Tabell 5 som viser gapet mellom sterkeste og svakeste institusjon for landene i regionen.

Tabell 5. Gap mellom sterkeste og svakeste institusjon

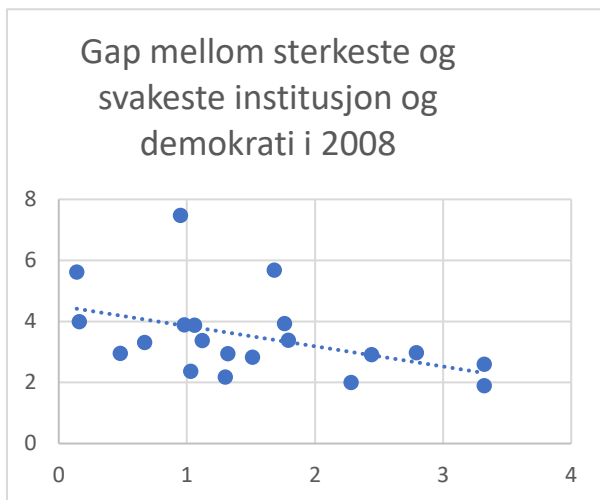
Land	Avstand	Land	Avstand
Algerie	0,67	Libanon	0,14
Bahrain	1,12	Libya	2,28
Djibouti	1,03	Marokko	1,06
Egypt	0,98	Oman	2,79
Iran	1,51	Qatar	2,44
Irak	0,16	Saudi Arabia	3,32
Israel	0,95	Syria	1,3
Jemen	1,32	Tunisia	0,48
Jordan	1,76	Tyrkia	1,68
Kuwait	1,79	UAE	3,32

Kilde: Worldwide Governance Indicators

Tabell 5 viser oss gapet, eller avstanden mellom den sterkeste og den svakeste institusjonen i landene. Land med stor avstand er ubalanserte og vil i forhold til Fukuyamas teori ha vanskelig for å utvikle demokrati. Land med mindre avstand har bedre balanse mellom sine institusjoner,

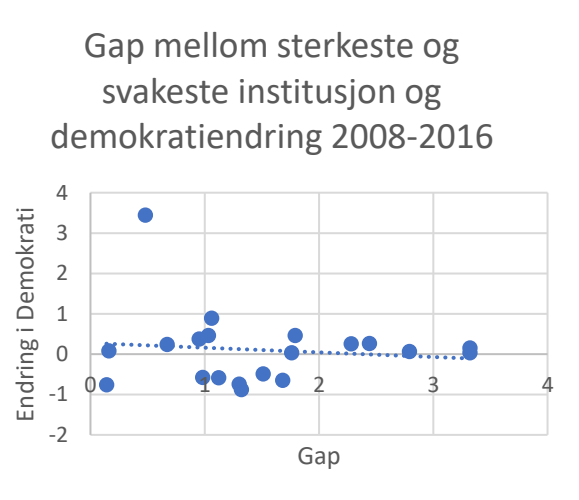
her vil disse i forhold til teorien bidra til å utvikle demokrati. Basert på Tabell 5 har jeg laget Figur 1 som viser henholdsvis forholdet mellom gapet mellom sterkeste og svakeste institusjon, og demokrati før den arabiske våren. Jeg vil samtidig presentere Figur 2 som viser forholdet mellom gapet mellom sterkeste og svakeste institusjon og endringen i demokrati mellom 2008 og 2016.

Figur 1. Gap mellom sterkeste og svakeste institusjon og demokrati i 2008

Kilde: Economist, Worldwide Governance Indicators

Figur 2. Gap mellom sterkeste og svakeste institusjon og demokratiendring mellom 2008 og 2016

Kilde: Economist, Worldwide Governance Indicators

De mest balanserte landene i utvalget, altså landene med mindre enn 1 i avstand mellom sterkeste og svakeste institusjon er Algerie, Egypt, Irak, Israel, Libanon og Tunisia. Disse landene skilte også med middels til høye demokratiscore, i 2008 har faktisk Tunisia den laveste demokratiscoren av landene med balanserte institusjoner. Foruten Tunisia stemmer resten av landene greit overens med forventningen om at balanserte institusjoner sammenfaller med bedre demokrati. Når det kommer til endring på demokratiindeksen spriker resultatene noe mer, her er Tunisia det eneste landet som blir markant mer demokratisk. Israel og Algerie har en liten forbedring mens Irak er så å si uendret. Libanon og Egypt opplever å falle på demokratiindeksen. Dette stemmer ikke med tanken om at balanserte institusjoner bidrar til mer demokrati.

Bahrain, Djibouti, Iran, Jemen, Jordan, Kuwait, Marokko, Syria og Tyrkia scorer middels på balanse mellom institusjonene, de har fra 1 til 2 poeng mellom beste og dårligste institusjon. Her er det noe mer splittet hva angår demokratistatus. Tyrkia scorer høyt på demokrati i 2008,

Djibouti, Jordan, Kuwait og Marokko scorer helt middels, mens Iran, Jemen og Syria scorer dårlig på demokrati. Det at demokratiet står noe svakere i gruppen med middels balanserte institusjoner enn i gruppen med mest balanserte institusjoner er også i tråd med Fukuyamas (2014) teori. Når det kommer til utvikling på demokratiindeksen spriker resultatene også for denne gruppen, Marokko har den sterkeste veksten med 0,88 poeng opp på demokratiindeksen, fulgt av Djibouti og Kuwait begge med en moderat vekst på 0,46 poeng. Jordan endrer seg så å si ikke demokratisk fra 2008 til 2016, mens de resterende landene Bahrain, Iran, Jemen, Syria og Tyrkia har negativ utvikling på demokratiindeksen i perioden.

Landene som har minst balanserte institusjoner i utvalget er Libya, Oman, Qatar, Saudi Arabia og De Forente Arabiske Emirater. Samtlige av disse skiller med over 2 i forskjell på beste og dårligste institusjon. Som forventet i forhold til Fukuyamas (2014) teori om balanserte institusjoner har landene også lave demokratiscore, ingen av dem scorer over 3 på demokratiindeksen. Når vi ser på utviklingen på demokratiindeksen mellom 2008 og 2016 stemmer imidlertid ikke teorien like godt. Ut fra Fukuyamas teori ville man forvente at disse landene skulle ha negativ utvikling på demokratiindeksen, av landene med minst balanserte stater er det ingen som utvikler seg negativt. Samtlige av landene har mellom 0,03 og 0,26 poeng endring i positiv retning, altså nesten ingen endring.

Av dette kan vi se at det er en sammenheng mellom det å ha balanserte institusjoner og landene som scorer høyt på demokrati. Dette er også tydelig i Figur 1. Hvorvidt demokratiet skyldes at institusjonene er balanserte, eller institusjonene er balanserte som et resultat av demokratiet har vi ikke belegg for å si noe om. Resultatene i forhold til landenes utvikling er uklare, på den ene siden har alle landene med markant positiv demokratiutvikling, balanserte eller middels balanserte institusjoner. Noe som indikerer at balanse har en innvirkning på demokratiet. På den andre siden er det også flere land med balanserte institusjoner som faller på demokratiindeksen, hvilket indikerer det motsatte.

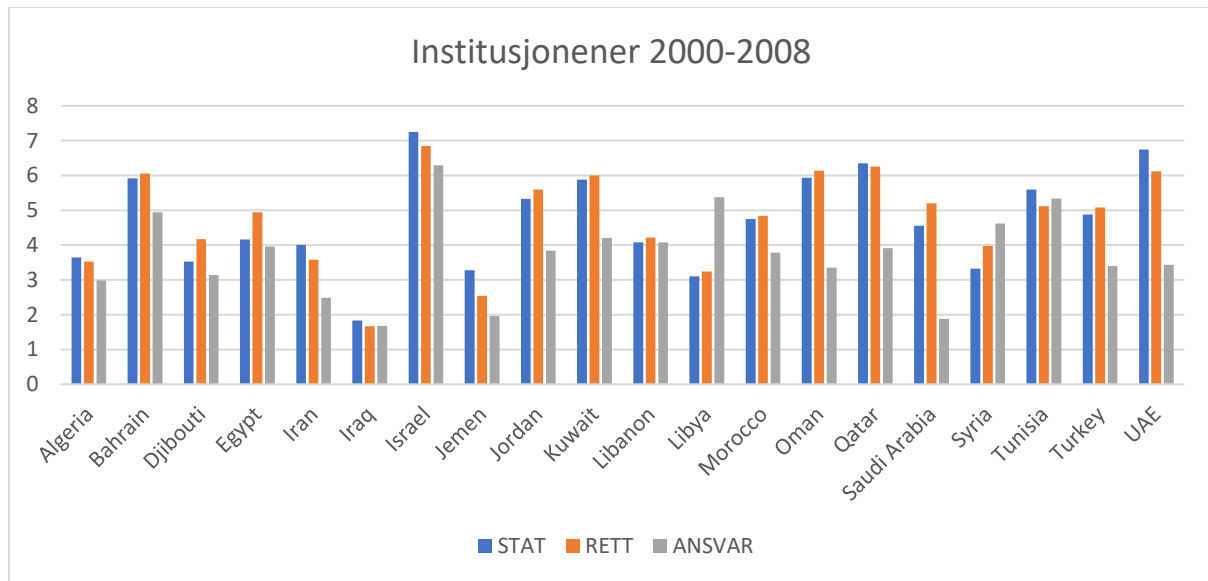
Så balanse mellom institusjoner kan ikke alene forklare demokratiutviklingen og svare på hypotese 1, derfor vil jeg gå videre og se på institusjonenes balanse sammen med styrken på institusjonene.

4.4 Holistisk perspektiv

Ved å se på institusjonenes styrke og balanse vil vi kunne vurdere påstanden i hypotese 1, om land som scorer høyt og balansert i større grad enn land som scorer lavt og/eller ubalansert? Ifølge Fukuyamas (2011, 2014) burde svaret på hypotesen være ja, og høye institusjonsverdier

kombinert med liten avstand mellom institusjonene gi større utvikling. For å se på dette presenterer jeg Figur 3. som viser styrken på- og balansen mellom institusjonene i de ulike landene i perioden som ledet opp mot den arabiske våren. Siden alle institusjonsmålene er omregnet slik at de går fra 0-10 er det enkelt å sammenligne styrkeforholdet mellom institusjonene både seg imellom og på tvers av land.

Figur 3. Institusjoner i perioden før den arabiske våren, 2000 – 2008.

Kilde: Worldwide Governance Indicators.

Figur 3 viser styrken på og balansen mellom institusjonene før den arabiske våren. Vi ser at Israel stikker seg ut med de sterkeste institusjonene, landet scorer også klart beste på demokrati både før og etter den arabiske våren. Vi ser også at land med høye scorer på to av institusjonene, hvor det er ett hopp ned til den siste i liten grad utvikler seg demokratisk selv om de har sterke institusjoner, dette er spesielt tydelig i land som Oman, Qatar og Emiratene. En slik skjevhet er ekstra problematisk dersom man scorer høyere på ansvar enn på rett, hvilket er tilfelle i Syria og Libya, som begge endte med i borgerkrig i kjølvannet av opprørene i 2011. På demokratiindeksen var utslaget større for Syrias del hvor demokratiet ble svekket mellom 2008 og 2016, mens Libya holder seg med en omentrent lik demokratiscore. Det er heller ikke tilstrekkelig å kun ha godt balanserte institusjoner for å få demokratisk vekst, noe vi kan se blant annet i Algerie, Djibouti og Irak som alle har velbalanserte, men svake institusjoner. Irak scorer riktignok godt på demokrati i forhold til at landet har de svakeste institusjonene, men endrer ikke sin score på demokratiindeksen i perioden.

Videre ser vi at Tunisia scorer godt på både styrke og balanse. Dette kan forklare landets voldsomme demokratiutvikling mellom 2008 og 2016. Men ifølge teorien burde også Bahrain, som også har sterke nokså velbalanserte institusjoner, fulgt samme mønster. Her skjer imidlertid det motsatte: demokratiet svekkes. Litt det samme finner vi i forholdet mellom Marokko og Egypt, landene scorer omentrent like sterkt på institusjonene, men utvikler seg i hver sin retning på demokratiindeksen.

Institusjonenes styrke og balanse forklarer langt på vei hvorfor noen land utvikler seg demokratisk, mens andre ikke gjør det, og bekrefter i så måte min H1, om at landene som scorer høyt og balansert på stat, rett og ansvar vil ha større sannsynlighet for å utvikle demokrati enn landene som scorer lavt og/eller ubalansert på en eller flere av variablene. Empirien viser imidlertid at det er unntak til denne forklaringen. Fukuyamas argument om at sterke institusjoner og balanse mellom institusjonene later til å være nødvendige forutsetninger for demokratisk utvikling stemmer, men empirien viser at de de ikke er tilstrekkelige forklaringer alene. Derfor ønsker jeg å gå utover Fukuyamas analyse, trekke inn hensyn fra andre teorier og studere flere mulige forutsetninger for demokratisering. Det neste jeg vil se på er om det er nødvendig med et opprør eller en revolusjon for at land skal utvikle demokrati.

5 Den Arabiske Våren som utløsende faktor for demokratiutvikling

Frem til nå har jeg diskutert utviklingen i Midtøsten og Nord-Afrika i forhold til demokratiutvikling fra 2008 til 2016 basert på institusjoner. I dette avsnittet vil jeg undersøke hypotese 2 om opprør er en forutsetning for demokrati. For å gjøre dette vil jeg særlig undersøke de landene hvor den arabiske våren medførte folkelige opprør, og sammenligne demokratiutviklingen i disse med demokratiutviklingen i landene som ikke opplevde opprør. Først vil jeg presentere Tabell 6 som viser demokratisk endring i de seks landene som gjennomgikk opprør under den arabiske våren i 2011.

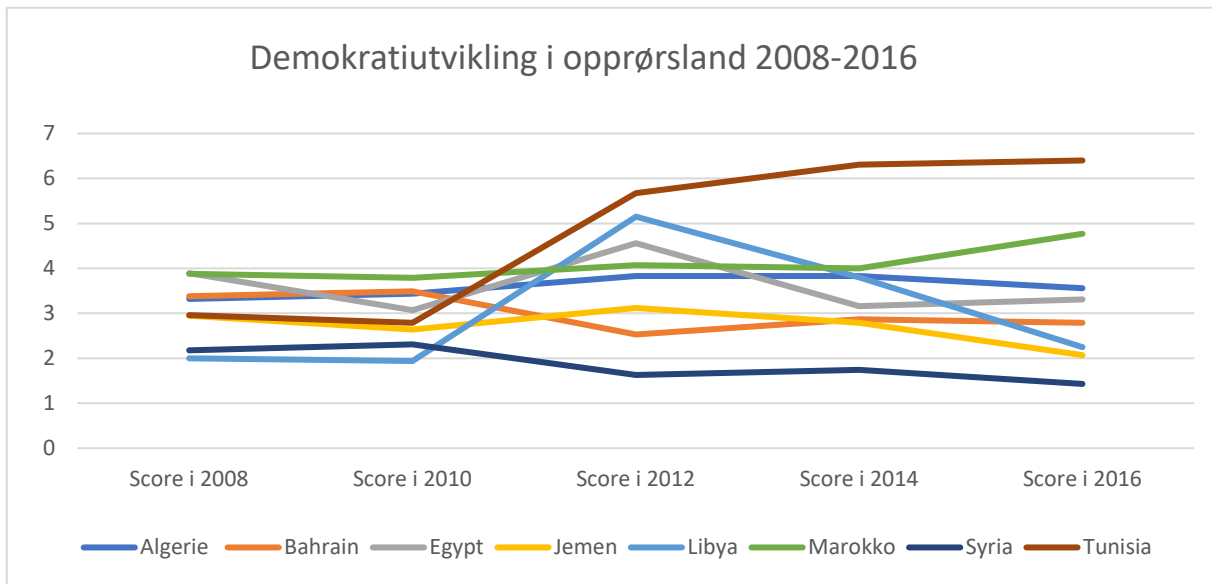
Tabell 6. Demokratiutvikling i opprørsland

Land	Score i 2008	Score i 2014	Score i 2016	Endring
Algerie	3,32	3,83	3,56	0,24
Bahrain	3,38	2,87	2,79	-0,59
Egypt	3,89	3,16	3,31	-0,58
Jemen	2,95	2,79	2,07	-0,88
Libya	2	3,8	2,25	0,25
Marokko	3,88	4	4,77	0,89
Syria	2,18	1,74	1,43	-0,75
Tunisia	2,96	6,31	6,4	3,44

Kilde: Economist

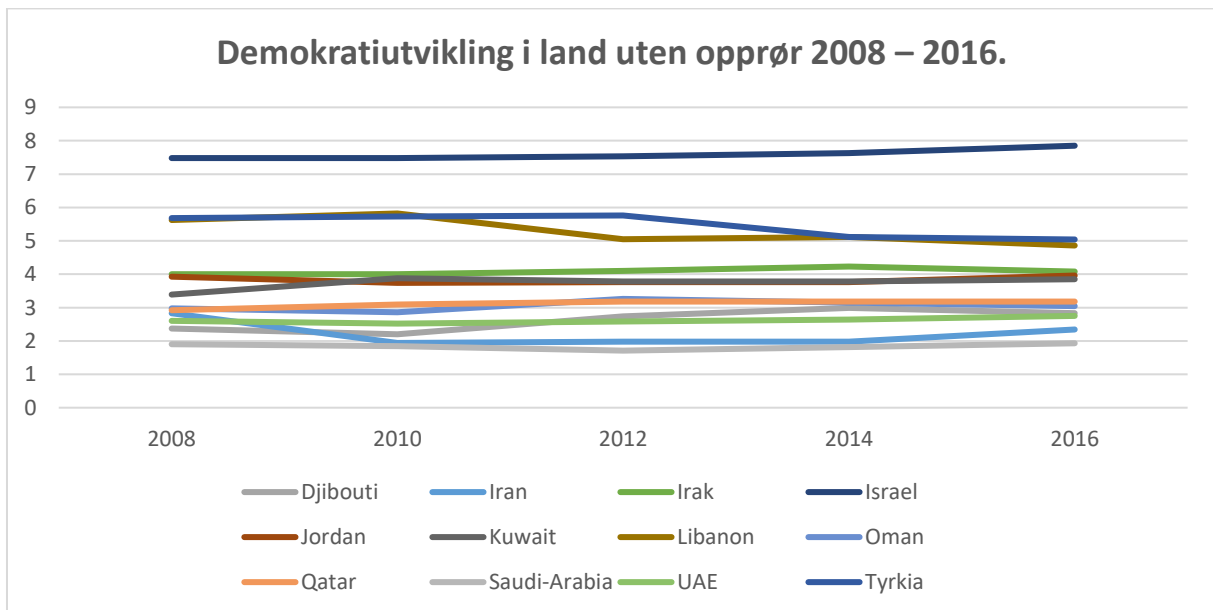
I Tabell 6 kan vi se at utslagene på demokratiindeksen er mye mer markante enn trenden i Tabell 1 hvor alle landene i regionen var representerte. Det at de utvalgte landene viser endring i demokratiscorene sammenlignet med de resterende landene indikerer at den arabiske våren, i tråd med Moores (1984) påstander, har vært en viktig faktor for den politiske utviklingen i regionen. Imidlertid har påvirkningen kun i noen tilfeller vært positiv, mens den i de fleste har vært negativ. For å studere sammenhengen nærmere og illustrere hvordan et slikt «sjokk» påvirker den politiske utviklingen vil jeg presentere Figur 4 og 5 som viser demokratiutviklingen i henholdsvis opprørsland og ikke opprørsland

Figur 4. Demokratiutvikling i opprørsland 2008 – 2016

Kilde: Economist

Figur 5. Demokratiutvikling i ikke-opprørsland 2008 – 2016.

Kilde: Economist

Figur 4 viser hvordan en stor del av opprørslandene gjorde et hopp på demokratiindeksen direkte etter den arabiske våren. Spesielt i landene som kvittet seg med diktatorstyrer – Tunisia, Egypt og Libya – stiger scoren voldsomt. Men også Marokko, Algerie og Jemen får små løft. I landene hvor opprørene ble slått hardt ned på – Bahrain og Syria – finner vi på den andre siden

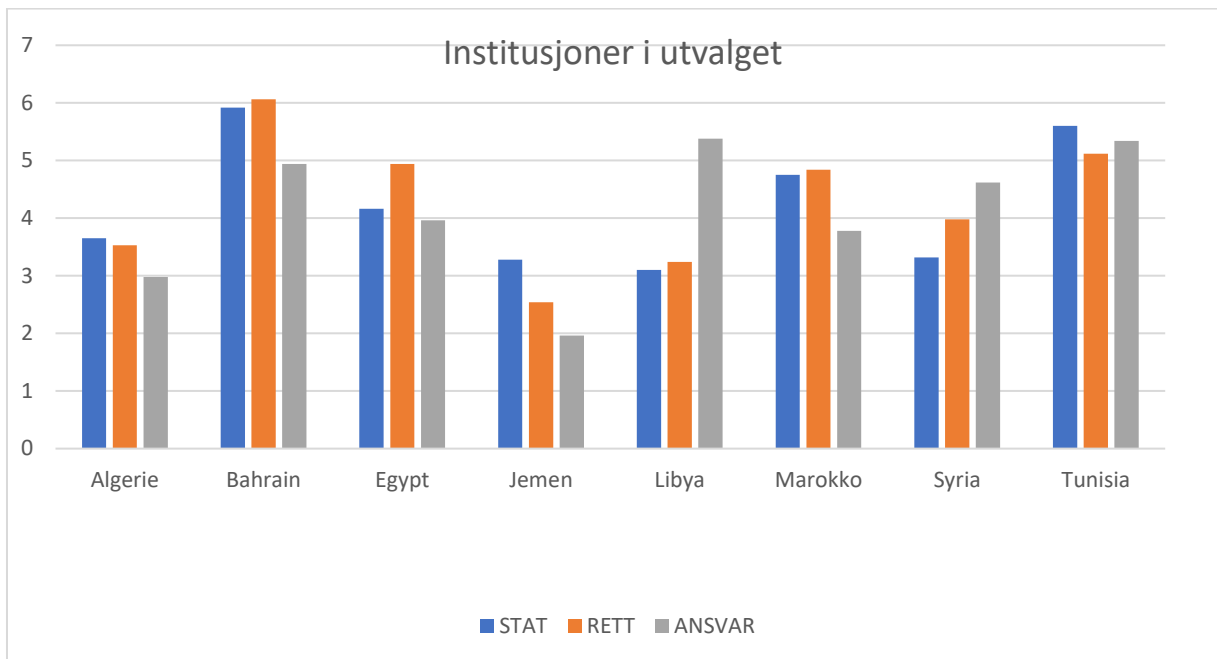
en svak nedgang i demokrati allerede i 2012. Fra 2012 til 2014 og 2016 er det flere av landene som faller tilbake til gamle folder. Libya går fra å ha en score på 2,00 i 2008 til en score på hele 5,15 i 2012 tilbake til en score på 2,25 i 2016. Egypt stiger umiddelbart etter den arabiske våren fra 3,89 i 2008 til 4,56 i 2012, men i 2016 har landet falt tilbake til 3,31, en netto endring på minus 0,58 poeng på demokratiindeksen. Tunisia og Marokko er de eneste to landene som har vedvarende stigning på demokratiindeksen både mellom 2008 og 2012, og mellom 2012 og 2016.

Figur 5 viser utviklingen til landene uten opprør i samme periode. Man kan se at de to hybride regimene Libanon og Tunisia opplever en liten nedgang i demokrati, ut over dette er tendensen klar, det er liten endring.

Som vi tydelig kan se fra forskjellene mellom Figur 4 og 5 har den arabiske våren hatt en markant påvirkning på landene i utvalgsgruppens verdi på demokratiindeksen sammenlignet med de landene som ikke var direkte involverte og som har en flatere kurve. Land som opplever en form for omveltende hendelse er mer mottakelige for endring, men som figur 4 viser kan denne endringen være både til det bedre og det verre. Opprør fører altså som Dahl (1971) påpeker ikke direkte til demokrati. Utviklingen i Tunisia og Marokkos viser imidlertid at opprør åpner en mulighet for demokratisering. Med andre ord er opprør ikke en tilstrekkelig forutsetning for demokrati, men det kan være en nødvendig forutsetning. Som Rousseau beskrev det: er stater, i likhet med gamle menn, nødt til å ha en alvorlig krise for å være mottakelige for endringer (Rousseau, 1994).

På bakgrunn av dette vil jeg nå returnere til Fukuyamas analyse et øyeblikk: jeg vil observere landene som var sterkest rammet av opprør under den arabiske våren, vurdere hvilken rolle institusjoner spilte i å avgjøre om landene ble mer eller mindre demokratiske. Jeg ser derfor på de ni landene hvor det var mest demonstrasjoner og opprør i 2011 – det vil si på Tunisia, Marokko, Bahrain, Egypt, Syria, Algerie, Libya og Jemen. Blant disse er det to som har positiv demokratiutvikling, to som har endret seg lite, og fem som har fått en forverret demokratisk situasjon. Figur 6. under viser de ulike institusjonenes styrke og balanse i opprørslandene.

Figur 6. Institusjoner i utvalget

Kilde: Worldwide Governance Index

Hos de to landene som har demokratisk utvikling finner vi at både Tunisia og Marokko har relativt gode institusjoner med et gjennomsnittlig score på henholdsvis 5,35 og 4,46. De har også ganske balanserte institusjoner, kun 0,48 i forskjell mellom beste og dårligste institusjon for Tunisia og 1,08 for Marokko.

Hverken Libya eller Algerie endrer demokratiscoren seg i nevneverdig grad fra 2008 til 2016. Landene har noe svakere institusjoner enn Tunisia og Marokko, med snitt på 3,39 og 3,91., Algerie har godt balanserte institusjoner med ikke mer enn 0,67 i forskjell på beste og dårligste, mens Libya har det største avviket i utvalget med hele 2,28 i forskjell mellom stat (3,1) og ansvar (5,38).

Også i landene hvor demokratiet svekkes er det variasjon i både styrke og forskjell i institusjonell kvalitet. Vi har Bahrain med gode institusjoner (5,64) og en variasjon på 1,08 mellom stat og ansvar. Egypt også har ganske gode institusjoner (4,35) og relativt moderat variasjon (0,80), men faller 0,58 på demokratiindeksen. Syria har noe svakere institusjoner enn Egypt og scorer i snitt 3,97. Landet har også et ganske stort gap (1,30) mellom beste institusjon (ansvar 4,62) og dårligste (stat 3,32). I 2016 hadde Syria sunket 0,75 på demokratiindeksen til en score på 1,43. Jemen er landet med de dårligste institusjonene i utvalget, med et gjennomsnitt på kun 2,59. Landet har også et stort gap mellom institusjonene sine, best på stat med 3,28 og dårligst ansvar med 1,96. I tråd med Fukuyamas teori er Jemen er det landet som faller mest på

demokratiindeksen med en nedgang på 0,88 fra 2,95 i 2008 til 2,07 i 2016. Jemen var også et av landene som endte opp i borgerkrig som følge av opprørene under den arabiske våren.

Vi kan i utvalget se at land med gode og ganske velbalanserte institusjoner i større grad enn stater med dårlige, ubalanserte institusjoner har utviklet demokrati som følge av den arabiske våren. Dette er i tråd med Fukuyamas (2014) argumenter. 'Stat' ser ut til å være den viktigste av institusjonene når det kommer til å påvirke demokratiets utvikling. Landene med sterk stat ender som regel mer demokratiske enn de statene som scorer lavt på stat. I tillegg sliter de landene hvor andre institusjoner er sterkere enn stat. Dette gjenspeiles i Egypts negative demokratiutvikling og i borgerkrigene i Libya og Syria.

Det er imidlertid noen unntak Hvorfor har Bahrain med gode og relativt balanserte institusjoner opplevd en svekkelse av demokrati, mens Marokko, med relativt middels institusjoner hatt demokratiutvikling? Og hvorfor faller demokratiscorene til Egypt, som ifølge institusjoner og balanse scorer nesten identisk med Marokko? Hvordan har Libya med en svak stat og det minst balanserte utvalget, klart å holde demokratiet stabilt. Nok en gang virker det altså som om institusjoner ikke kan gi oss hele svaret, i alle fall ikke slik de er operasjonalisert her. Derfor vil jeg gå videre til andre og se om de kan foreslå andre faktorer som påvirker demokratiutvikling. Først vil jeg vurdere moderne teorier fra politisk økonomi og etter hvert trekke inn klassiske kontraktargumenter fra Thomas Hobbes og John Locke.

6 Hindringer for demokratiutvikling i oljestater

En rekke av landene i Midtøsten og Nord-Afrika baserer store deler av økonomien sin på oljeressurser. Spesielt landene på Den arabiske halvøy har store oljeinntekter. Kanskje kan dette forklare hvorfor de ikke har utviklet demokrati? Dette kapittelet tester og diskuterer hypotese 3 om at stater hvor oljeinntekter utgjør en betydelig andel av brutto nasjonalprodukt (BNP) ikke vil utvikle demokrati.

Jeg vil nå studere hvordan oljeavhengighet påvirker demokratiutvikling. Jeg presenterer her Tabell 6 som viser hvor stor andel av BNP som kommer fra Oljenæringen i landene i Midtøsten og Nord-Afrika i perioden før den arabiske våren, altså fra 2000 til 2008. Landene hvor over en fjerdedel av brutto nasjonalprodukt kommer fra oljeinntekter er uthevet i tabellen.

Tabell 7. Profitt fra olje ('Oil rents') som andel av BNP

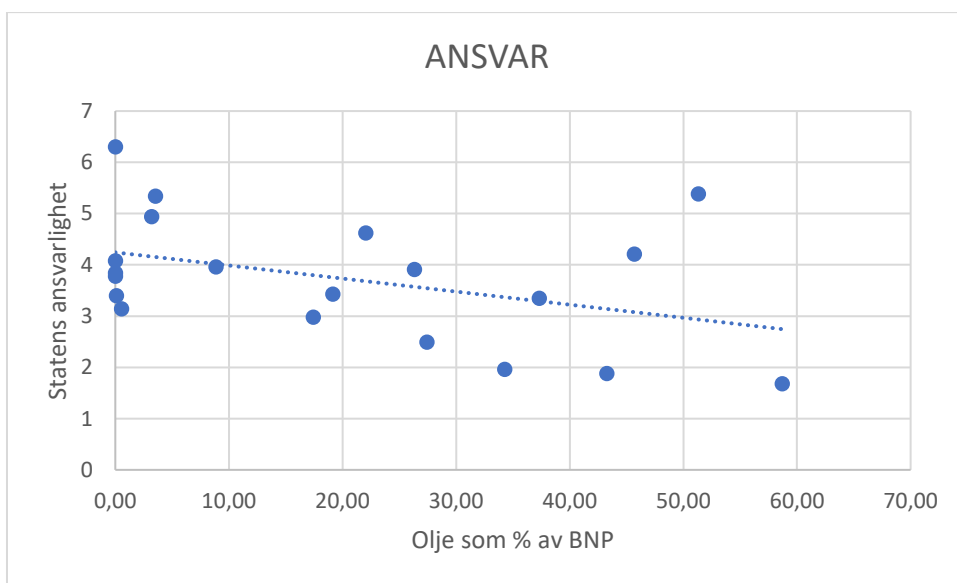
	2000	2002	2004	2006	2008	Gjennomsnitt
Algerie	12,90	11,79	16,24	22,98	23,21	17,42
Bahrain	3,04	2,45	2,93	3,68	3,81	3,18
Djibouti
Egypt	5,89	5,36	9,21	11,64	12,15	8,85
Iran	30,24	19,97	24,73	32,02	30,17	27,43
Irak	63,25	61,51	51,33	58,70
Israel	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Jemen	38,69	28,94	33,02	39,08	31,54	34,25
Jordan	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
Kuwait	44,95	32,33	43,77	53,17	54,17	45,68
Libanon	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Libya	30,07	45,38	55,44	65,42	60,21	51,30
Marokko	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01
Oman	41,81	31,46	35,79	40,46	37,06	37,32
Qatar	30,36	24,97	27,05	27,35	21,81	26,31
Saudi Arabia	39,34	29,59	41,29	51,03	54,94	43,24
Syria	24,07	20,43	20,03	23,66	...	22,04
Tunisia	3,04	2,22	2,54	4,08	5,80	3,53
Tyrkia	0,11	0,09	0,08	0,10	0,11	0,10
UAE	18,05	12,19	17,98	23,27	24,18	19,13

Kilde: World Development Indicators, 2017

Tabell 6 viser en oversikt over andelen av BNP som kom fra oljeinntekter i perioden før den arabiske våren. Vi kan lese at det er en rekke land hvor olje utgjør en betydelig del av nasjonens inntektskilde. Mest markant er dette i Irak og Libya hvor oljeinntekter i perioden utgjorde over

50% av BNP, men oljeinntekter utgjør en betydelig andel av økonomien i alle landene som er uthevet i tabellen. Videre vil jeg vise Figur 5 som tar utgangspunkt i gjennomsnittsverdiene for oljeinntekter og kombinerer disse med gjennomsnittsverdiene for institusjonen ansvarliggjøring fra Tabell 5 for å teste om det er hold i teorien om at oljerike stater baserer seg på en alternativ samfunnspakt.

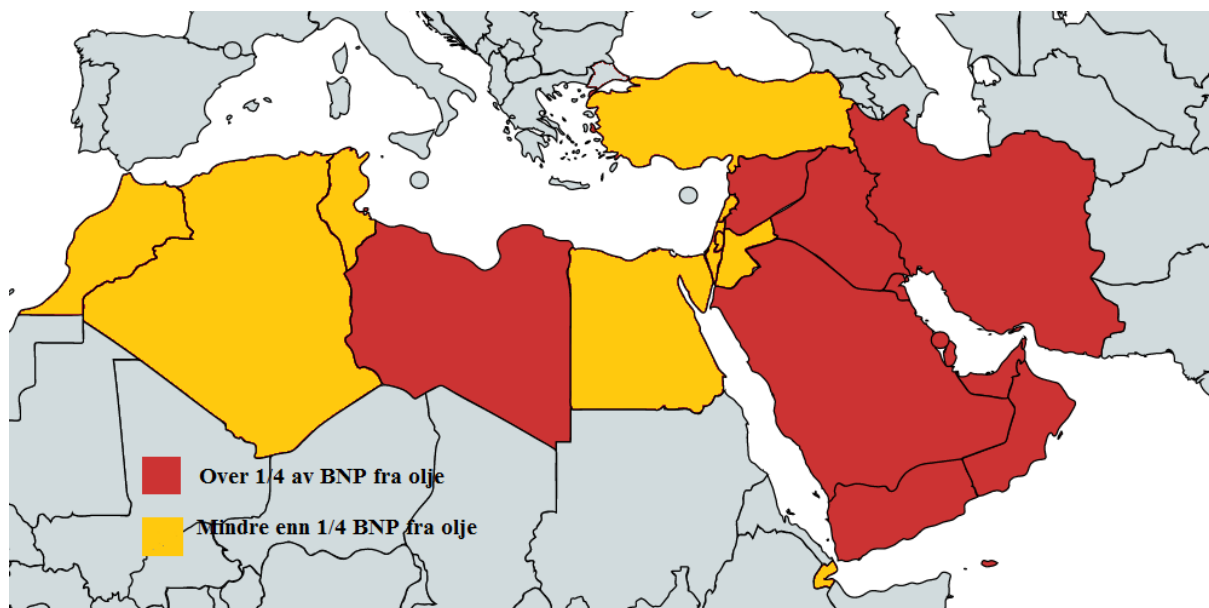
Figur 7 Forhold mellom ansvar og oljeinntekter som andel av BNP

Kilde: Worldwide Governance Indicators og World Development Indicators

Hvis vi ser på Figur 7 som viser forholdet mellom statens ansvarlighet og andel av BNP fra oljeinntekter, kan vi se en negativ sammenheng. Stor andel oljeinntekter i BNP korresponderer med lave verdier for ansvarlighet. Og omvendt: lavere andeler olje korresponderer med høyere verdier for ansvarlighet. Landet som skiller seg mest ut her er Libya som ligger helt øverst til høyre i matrisen med verdiene 51,30 og 5,38. Libya bryter mønsteret ved at landet har en høy verdi på ansvar, samtidig som det er det nest mest oljeavhengige landet i utvalget.

Figur 8. Kart over oljestater og ikke-oljestater i Midøsten og Nord-Afrika

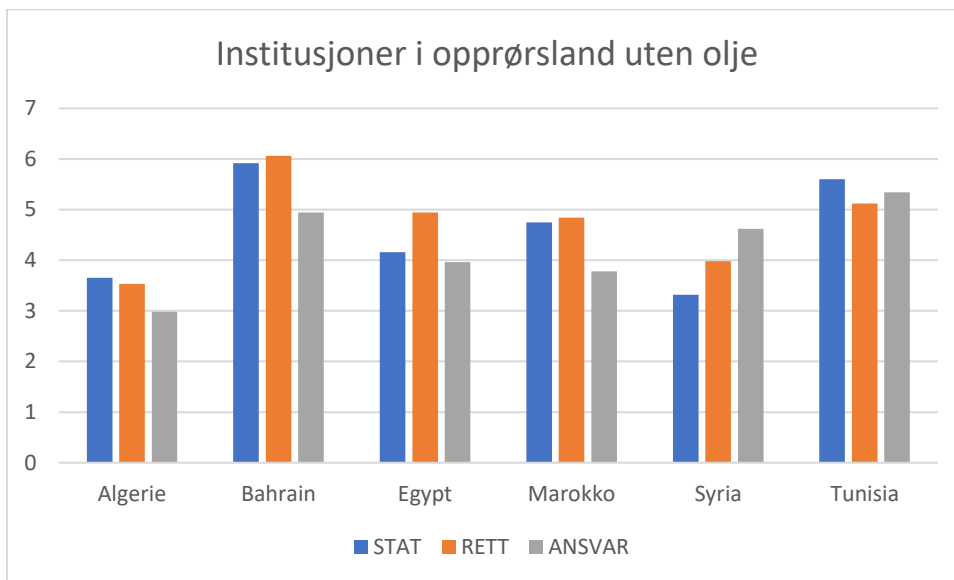
Kilde: Mapchart

Figur 8 viser et kart over regionen hvor oljestatene er uthevet i rød, her fremgår konsentrasjonen av oljerikdommene på den arabiske halvøy veldig klart. Libya fremstår også geografisk som en uteligger i forhold til de øvrige oljestatene, muligens kan dette være med å forklare hvorfor landet skiller seg ut med høy ansvarliggjøring i forhold til andre oljeavhengige land.

Korrelasjonen mellom ansvar og oljeavhengighet vist i Figur 7 støtter tanken om at stater med store oljeforekomster baserer seg på en annen samfunnskontrakt enn den klassiske beskrevet av Hobbes (1651) og Locke (1690). Selv om sammenhengen ikke er den sterkeste, og selv om utvalget inneholder uteliggere som Libya, viser den likevel hvordan at store inntekter fra oljenæringen tillater land å ha sterk statlig styring og forbruk uten at dette behøver å medføre økt ansvarliggjøring ovenfor borgerne. Dette stemmer godt overens med mekanismene beskrevet av Mahdavy (1970:432): fordi myndighetene i ressursrike land ikke er avhengige av å øke skattenivået for å gjennomføre sosiale reformer, vil ikke reformene føre til økte krav om innflytelse fra borgerne og ansvarsscorene vil forbli lave. Dermed vil i tråd min tredje hypotese: land hvor olje utgjør en betydelig andel av brutto nasjonalprodukt slite med å utvikle statlig ansvarlighet ovenfor innbyggerne, følgelig vil landene også ha ubalanserte institusjoner og i tråd med Fukuyamas (2014) teori også ha problemer med å utvikle demokrati.

På bakgrunn av dette vil jeg i min videre analyse fokusere på landene hvor mindre enn en fjerdedel av brutto nasjonalprodukt kommer fra oljevirkosomhet. Av landene som hadde opprør i 2011 kan jeg dermed se bort fra Jemen (hvor en tredjedel av BNP i perioden kom fra olje) og Libya (hvor olje utgjorde over halvparten av BNP). Uten disse to landene sitter jeg igjen med seks land som alle ble rystet av folkelige opprør, men hvor ingen er såkalte renteiststater: Algerie, Bahrain, Egypt, Marokko, Syria og Tunisia. Figur 8 viser institusjonenes styrke og balanse i landene.

Figur 9. Institusjoner i opprørsland uten olje

Kilde: Worldwide Governance Indicators

Vi ser fra Figur 9 at Bahrain og Egypt fortsatt skiller seg ut. I tråd med Fukuyamas (2011; 2014) teori om sterke og balanserte institusjoner burde Bahrain og Egypt ha utviklet demokrati på samme måte som Tunisia og Marokko. Bahrain scorer omtrent like sterkt på institusjonenes styrke som Tunisia, og Egypt scorer på linje med Marokko. Allikevel går disse i motsatt retning av hverandre. Dette viser nok en gang at institusjonsforklaringen til Fukuyama er utilstrekkelig og at det fortsatt er flere faktorer som spiller inn på hvorfor noen land utvikler demokrati etter et opprør, mens andre faller tilbake i gamle folder – eller til og med blir mindre demokratiske. Her ønsker jeg å trekke inn et siste argument som går på samfunnets fragmentering her er Rustows teori om enhetlige stater særlig relevant.

7 Fragmentering

Ifølge Rustow (1970) er en enhetlig stat den første og grunnleggende forutsetningen for demokrati. Det er essensielt at denne betingelsen er til stede når ett land begynner reisen mot demokrati. Dette kapitlet diskuterer hypotese 4 om at etnisk, religiøs og språklig homogene stater i større grad enn fragmenterte stater utvikler demokrati. For å teste hvor enhetlige og homogene landene i Midtøsten og Nord-Afrika var før den arabiske våren presenterer jeg derfor Tabell 7, fragmentering i utvalget, som viser hvor etnisk, religiøs og språklig fragmenterte hver og en av statene var rundt årtusenskiftet.

Tabell 8. Fragmentering i utvalget

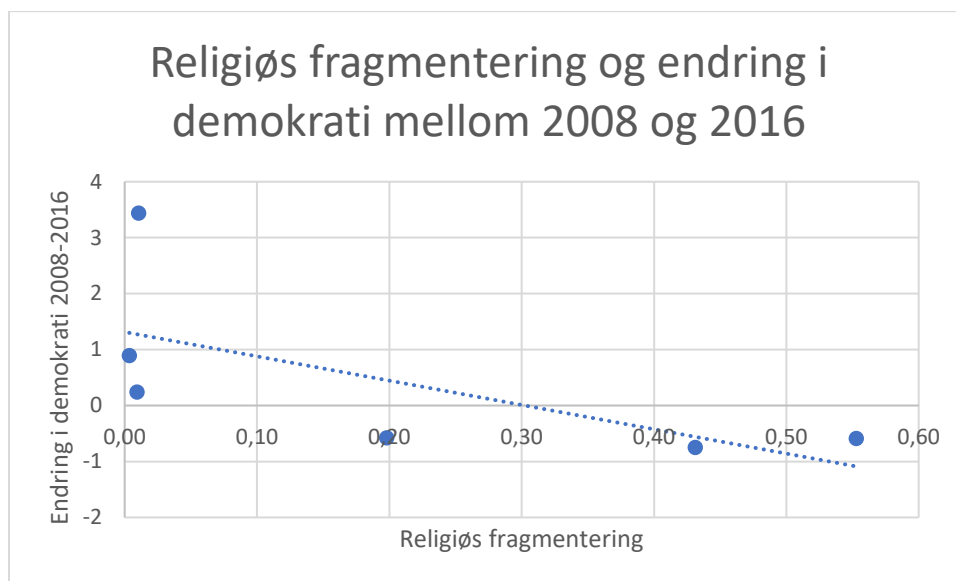
Land	Etnisitet	Religion	Språk	Demokrati- endring
Algerie	0,34	0,01	0,44	0,24
Bahrain	0,50	0,55	0,43	-0,59
Egypt	0,18	0,20	0,02	-0,58
Marokko	0,48	0,00	0,47	0,89
Syria	0,54	0,43	0,18	-0,75
Tunisia	0,04	0,01	0,01	3,44

Kilde: Alesina et.al (2003), Economist

Fra Tabell 8 kan vi se at Tunisia er homogent når det kommer til alle tre typene fragmentering. Over 99% av innbyggerne er Sunnimuslimer med arabisk opphav og arabisk som sitt hovedspråk. Marokko har imidlertid en mer fragmentert befolkning, som i Tunisia er nesten samtlige sunnimuslimer, mens etnisk og språklig er landet delt mellom arabere 60% og berbere 40%. Den felles faktoren for de to landene som har hatt positiv demokratiutvikling, er altså at de er religiøs homogene.

En stor del av Rustows (1970:339) kritikk ovenfor tidligere studier av demokrati var at disse kun målte korrelasjoner mellom demokrati og ulike forklaringsvariabler, og at de dermed, heller enn å forklare hvordan demokrati oppstår, forklarer hva som opprettholder demokratiet. For å teste hva som bidrar til demokratiutvikling i Midøsten og Nord-Afrika ser jeg derfor på, religiøs fragmentering og endring i demokrati for landene i utvalget, altså differansen mellom verdien for demokrati i 2016 og verdien for demokrati i 2008. For å visualisere dette har jeg i Figur 8 plottet resultatene i en matrise og tegnet en trendlinje for korrelasjonen.

Figur 10. Religiøs fragmentering og endring i demokrati

Kilde: Alesina et.al. (2003), *Economist*

Vi kan av Figur 10 se en negativ trend som tilsier at økt religiøs fragmentering fører til mindre demokrati. Med så få caser er det ikke figuren spesielt meningsfull i seg selv og burde ikke tillegges for mye vekt. Den fungerer imidlertid godt som en illustrasjon på forskjellen mellom Tunisia, Marokko og Algerie på den ene siden, (religiøst homogene stater som har en positiv demokratiutvikling), og Syria, Bahrain og Egypt på den andre (mer fragmenterte stater som alle har en negativ utvikling på demokratiindeksen).

Demokrati baserer seg, som Rustow (1970) skriver, på en tankegang om kompromisser, samfunnet drives fremover gjennom at partene kommer til enighet og problemer blir løst på en fredelig måte. Funnene her viser det Rustow (1970:360) mistenker: at religiøse motsetninger er konfliktkilder i samfunnet; at konflikter som oppstår fordi man har to eller flere religioner er vanskelige å løse med kompromisser og derfor fungerer som et hinder for demokrati. Det kan også tenkes at religiøs tilhørighet konkurrerer med nasjonstilhørigheten. At individer i fragmenterte samfunn først og fremst identifiserer seg som sunni og shia, eller som kristne og muslimer, heller enn å identifisere seg som tyrkere og marokkanere. Dette vil i så fall føre til en svekkelse av Rustows (1970) viktigste forutsetning for demokrati: en grunnleggende enhetsfølelse eller nasjonal konsensus; noe som vil redusere sjansene for demokratisering.

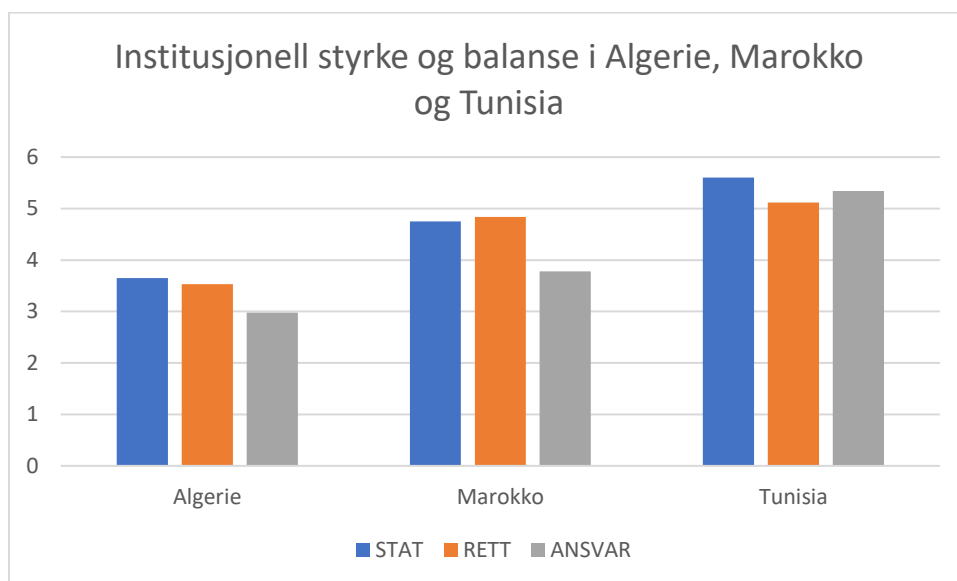
Jeg finner altså noe støtte for Rustows teori om enhetlige stater og for min hypotese 4: homogene stater har bedre forutsetninger for å utvikle demokrati enn fragmenterte og

heterogene stater. Dette gjelder imidlertid kun for religiøs fragmentering, for etnisk og språklig fragmentering er det på bakgrunn av mine funn ikke mulig å si noe om.

Til nå har jeg altså funnet ut at sterke og velbalanserte institusjoner, som beskrevet av Fukuyama (2011; 2014) er positivt for demokratisering, men jeg har også funnet at dette ikke forklarer hele fenomenet. Videre har jeg funnet, som Rousseau (1994) og Moore (1966) påpekte, at stater behøver et opprør eller en annen form for krise for å utvikle demokrati. I tillegg finner jeg at land hvor olje utgjør en betydelig del av økonomien i liten grad har utviklet demokratiske institusjoner – og jeg ser dette i tråd med Mahdavy (1970) og Huntington (1991) som hevder at det i slike land finnes en alternativ samfunnskontrakt, hvor staten ikke trenger å forholde seg til borgere som krever tjenester igjen for skatt. Oljerikdom er dermed et hinder for demokratisering. Endelig finner jeg en sammenheng mellom religiøst homogene land og demokrati, hvilket som stemmer med Rustows (1970) tanker om en enhetlig stat, og demokratiets utilstrekkelighet i forhold til å løse religiøse konflikter.

Hvis jeg så tar de landene som opplevde opprør, som ikke har olje og som er religiøst homogene, sitter jeg igjen med tre land: Tunisia, Marokko og Algerie. De første to landene har en klart positiv demokratiutvikling, som jeg har diskutert opp og ned og i mente gjennom hele oppgaven. Algerie, har også en svak positiv utvikling på demokratiindeksen, dog ikke like sterk som Tunisia og Marokko. For å forklare dette går jeg tilbake til Fukuyama og hans institusjonsargument: bakgrunnen for Algeries beskjedne vekst på 0,24 på demokratiindeksen ligger etter min mening i Fukuyamas institusjoner. For å illustrere dette presenterer jeg min ellefte og siste figur som viser institusjonenes styrke og balanse i de tre gjenstående landene.

Figur 11. Institusjonell styrke og balanse i Algerie, Marokko og Tunisia.

Kilde: Worldwide Governance Indicators

Algerie scorer i gjennomsnitt 3,39 på institusjonell kvalitet, mens Marokko og Tunisia scorer henholdsvis 4,46 og 5,35. Algeries score ligger et godt stykke under Tunisia, som har hatt en klar demokratisk utvikling. Algeries score er også noe lavere enn Marokko, som har hatt en mindre grad av demokratisk utvikling. Det gir derfor mening at Algeries demokrati ikke har utviklet seg i takt med den andre to landene.

8 Avslutning

8.1 Konklusjon

Gjennom å studere den arabiske våren bekrefter jeg i denne oppgaven Francis Fukuyamas (2011, 2014) teori om at sterke og balanserte institusjoner i form av en sterk stat, rettsikkerhet og statlig ansvarlighet er nødvendige forutsetning for demokrati i Midøsten og Nord-Afrika, men jeg avdekker også at denne teorien ikke gir en fullverdig forklaring på fenomenet. På bakgrunn av dette velger jeg å også undersøke en rekke andre foreslåtte forutsetninger for demokratisk utvikling. Basert på teorier av tenkere som Barrington Moore (1966), Samuel Huntington (1983, 1991), Hossein Mahdavy (1970) og Dankwart Rustow (1970) finner jeg at et folkelig opprør, fravær av oljerikdommer, og en religiøst homogen befolkning også fremstår som nødvendige forutsetninger for å utvikle demokrati.

Kun de to landene, Tunisia og Marokko, hvor alle disse fire forutsetningene er tilstede hadde i perioden en markant positiv utvikling på demokratiindeksen. De resterende 18 landene som manglet, eller scoret dårligere på en eller flere av forutsetningene og utvikler seg lite, ingenting eller negativt på demokratiindeksen. Noen av landene hvor forutsetningene nesten ligger til rette for å utvikle demokrati er Algerie, Jordan og Djibouti. Algerie mangler kun litt styrke i institusjonene, mens Jordan og Djibouti mangler litt på balansen mellom institusjonene, og et folkelig opprør.

8.2 Studiens begrensninger og forslag til videre forskning

Etnisk fragmentering viser i min analyse ikke noen sammenheng med utvikling av demokrati, som nevnt i data og metodekapittelet er operasjonalisering og måling av etnisitetsbegrepet et omdiskutert tema. Det er derfor mulig å tenke seg at en annen operasjonalisering av begrepet vil kunne gi andre resultater. Noe som også vil kunne være en fruktbar innfallsvinkel for videre forskning.

Religionsbegrepet er også utfordrende. Det måler kun tilhørighet til religiøse grupper og ikke styrken på denne tilhørigheten eller troen. Dette sier lite om hvor stor innflytelse religionen har på samfunnet. Det kan tenkes at religion spiller en mye sterkere rolle i et land som Saudi-Arabia eller Egypt, enn i Tunisia. For å undersøke dette nærmere vil det være nærliggende å bruke et mål på sekularisering. Kvinners rettigheter vil i denne sammenheng både være en interessant indikator og et spennende tema.

Denne oppgaven bruker institusjoner for å studere utvikling av demokrati under den arabiske våren, men det vil også være interessant å se på hvordan selve institusjonene har endret seg

gjennom og etter den arabiske våren. Et annet spørsmål som kommer opp som et resultat av funnene i denne oppgaven er: om det er mulig å påvirke utviklingen av sterke og balanserte institusjoner? Og hvordan?

I forhold til olje og ressursforbannelsen er det også et spørsmål om det er mulig å motvirke denne? Resultatene i oppgaven indikerer at landene med gode institusjoner og olje i større grad opprettholder, eller marginalt forbedrer demokratiratingene sine, enn land med dårlige institusjoner og olje hvor det er en negativ trend, dette er også tema i Mehlum, Moene og Torviks (2006) artikkel «institutions and the resource curse» som vil være et bra sted å starte.

Litteraturliste:

- Acemoglu, D. & J. Robinson. (2012) *Why nations Fail*. London: Profile Books
- Alesina, A., Devleeschauwer, A., Easterly, W., Kurlat, S., & Wacziarg, R. (2003). Fractionalization. *Journal of Economic Growth*, 8, 155-194
- Alesina, A., & Ferrara, E. L. (2005). Ethnic diversity and economic performance. *Journal of economic literature*, 43(3), 762-800.
- Almond, G. A., & Verba, S. (1963). *The Civic Culture*. Princeton: Princeton University Press.
- Amnesty International (2017) The 'Arab Spring': Five Years on. Hentet 01.03.17 fra <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2016/01/arab-spring-five-years-on/>
- Atlas Narodov Mira (1964).
- Campbell, D. T. (1975). III. "Degrees of freedom" and the case study. *Comparative political studies*, 8(2), 178-193.
- Dahl, R. (2006) *A Preface to Democratic Theory*. Chicago: University of Chicago Press
- Dahl, R. (1998) *On Democracy*. New Haven: Yale University Press.
- Dahl, R. (1971) *Polyarchy*. New Haven: Yale University Press.
- Deutsch, K. W. (1953). *Nationalism and social communication: An inquiry into the foundations of nationality*. Cambridge, MA: MIT press
- Diamond, L (2010). «Why are there no arab democracies». *Journal of Democracy* 21(1) 94-104.
- Easterly, W. (2007). Inequality does cause underdevelopment: Insights from a new instrument. *Journal of Development Economics*, 84(2), 755-776
- Encyclopædia Britannica (2017) Arab Spring, Pro-Democracy Protests. Hentet 01.03.17 fra <https://www.britannica.com/event/Arab-Spring>
- Fearon, J. D. (2003). Ethnic and cultural diversity by country. *Journal of Economic Growth*, 8(2), 195-222
- Fukuyama, F. (2011) *The Origins of Political Order*. London: Profile books
- Fukuyama, F. (2014). *Political order and political decay* London: Profile books

- Garcia-Montalvo, J., & Reynal-Querol, M. (2004). Ethnic polarization, potential conflict, and civil war
- Geddes, B. (1990). How the cases you choose affect the answers you get: Selection bias in comparative politics. *Political analysis*, 131-150.
- Globalis. (2017), «Den Arabiske Våren», hentet 26.02.17 fra <http://www.globalis.no/Konflikter/Den-arabiske-vaaren>.
- Hobbes, T. (1651). «Leviathan» I Ebenstein, W og Ebenstein, A (2000) *Great Political Thinkers: Plato to Present*. Boston: Wadsworth 364-379
- Huntington, S. P. (1968) *Political Order in Changing Societies*. New Haven: Yale University Press
- Huntington, S. P. (1984). Will more countries become democratic?. *Political Science Quarterly*, 99(2), 193-218.
- Huntington, S. P. (1991) «Democracy's third wave». *Journal of Democracy* 2(2): 12-34
- Jennings, I. (1956) *The Approach to Self-Government*. Cambridge University Press
- Lijphart, A. (1971). Comparative politics and the comparative method. *American political science review*, 65(03), 682-693.
- Lijphart, A. (1968). *The Politics of Accommodation*. Berkeley: University of California Press
- Lieberson, S. (1991). Small N's and big conclusions: an examination of the reasoning in comparative studies based on a small number of cases. *Social forces*, 307-320.
- Linz, J.J. & A. Stephan (1996) *Problems of Democratic Transition and Consolidation*. Baltimore: The John Hopkins University Press
- Lipset, S. M. (1959). «Some Social Requisites of Democrac: Economic Decelopment and Political Legitimacy». *The American Political Science Review* 53(1):69-105
- Locke, J. (1690) «Two Treaties of Government» I Ebenstein, W og Ebenstein, A (2000) *Great Political Thinkers: Plato to Present*. Boston: Wadsworth 389-407
- Kaufmann, D., Kraay, A., og Mastruzzi, M., (2010) *The worldwide governance indicators prosject - Methodology and analytical issues*. Washington D.C.: The World Bank

- Kaufmann, D., Kraay, A., og Mastruzzi, M., (2014). *The worldwide governance indicators, 2014 update - aggregate indicators of governance 1996-2013*. Washin gton, D.C.: The World Bank
- Knutsen, T. L. & R. Østerhus (2016). «Fred er ei det beste? Stat, rett, ansvar og den arabiske våren», I: Brandal, J, & D. E. Thorsen (red). (2016) *Den Dannede opprører: Bernt Hagtvet 70 år*. Oslo: Dreyer
- Kuhnle, S. (1983) *Velferdsstatens utvikling: Norge i komparativt perspektiv*, Bergen: Universitetsforlaget
- Mahdavy, H. (1970) "The Patterns and Problems of Economic Development in Rentier States: The Case of Iran." In *Studies in the Economic History of the Middle East* , ed. M. A. Cook. London: Oxford University Press
- Mann, M. (1986) *The Sources of Social Power, Vol.1 A History of Power from the Beginnin to AD 1760*. Cambridge: Cambridge University Press
- Mill, J. S. (2002 [1882]). *A system of logic ratiocinative and inductive: Being a connected view of the principles of evidence and the methods of scientific investigation*. New York: Harper and Brothers.
- Mehlum, H., Moene, K., & Torvik, R. (2006). Institutions and the resource curse. *The economic journal*, 116(508), 1-20
- Moore, B., (1966) *Social Origins of Dictatorship and Democracy*, New York: Penguin Books.
- Moses, J.W., Knutsen, T.L. (2012) *Ways of Knowing*, 2. etd. London: palgrave macmillian.
- Naar, I., (2003) "Timeline: The Arab Spring, A detailed review of major events looking back at three years of Arab Uprisings across the region». Hentet 01.03.17 fra <http://www.aljazeera.com/indepth/interactive/2013/12/timeline-arab-spring-20131217114018534352.html>
- North, D. (1990) *Institutions, institutional change and economic preformance*. Cambridge University Press.
- Posner, D. N. (2004). Measuring ethnic fractionalization in Africa. *American journal of political science*, 48(4), 849-863.

- Querido, C. M. (2009). State-sponsored mass killing in African wars—greed or grievance?. *International Advances in Economic Research*, 15(3), 351.
- Ross, M. L. (2011). Will oil drown the Arab Spring? Democracy and the resource curse. *Foreign Affairs*, 2-7.
- Rousseau, J.J., (1994) *The Social Contract*, Red. Betts C., Oxford: Oxford University Press.
- Rustow, D.A. (1970) "Transitions to Democracy: Toward a dynamic Model. *Comparative Politics* 2(3):337-363
- Schumpeter, J. A. (1954). *Capitalism, socialism and democracy*. (4. utg.). London: Unwin
- The Economist Intelligence unit (2017), «Democracy Index 2016», hentet 25.02.17. fra www.eiu.com.
- Weber, M (1976 [1922]) «Political Organizations and the State» i *Wirtschaft und Gesellschaft (Economy and Society)* Winckelmann, J. (Red) Oversatt av Kalberg, S., Tübingen: Mohr Verlag. S. 29-20.
- Wright, J., Frantz, E., Geddes, B., (2015). "Oil and Autocratic Regime Survival". *British Journal of Political Science*. 45 (02): 287–306
- World Bank (2017), «Oil rent % of GDP». Hentet 16.05.17 fra: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PETR.RT.ZS>

Appendix A: Etniske grupper og etnisk fragmentering

Dato	Land	Gruppe	Prosent	Etnisk fragmentering
1992	Algeria	Arab	80,00	0,3394
1992	Algeria	Kabyle	13,00	
1992	Algeria	Shawia	6,00	
1992	Algeria	Other Berber	1,00	
1991	Bahrain	Arab	63,60	0,5021
1991	Bahrain	Asian	30,30	
1991	Bahrain	Other Arab	3,50	
1991	Bahrain	Other Bahrain	1,40	
1991	Bahrain	European	1,20	
1983	Djibouti	Issa	33,40	0,7962
1983	Djibouti	Afar	20,00	
1983	Djibouti	Gadaboursi	15,00	
1983	Djibouti	Issaq	13,30	
1983	Djibouti	Other Djibouti	8,30	
1983	Djibouti	Arab	6,00	
1983	Djibouti	European	4,00	
1998	Egypt	Arabs	89,800	
1998	Egypt	Copts	10,000	
1998	Egypt	Nubians	0,200	
1995	Iran	Persian	51,00	0,6684
1995	Iran	Azerbaijani	24,00	
1995	Iran	Gilaki	8,00	
1995	Iran	Kurdish	7,00	
1995	Iran	Arab	3,00	
1995	Iran	Other Iran	3,00	
1995	Iran	Luri	2,00	
1995	Iran	Balochi	2,00	
1983	Iraq	Arab	77,10	
1983	Iraq	Kurdish	19,00	
1983	Iraq	Azerbaijani	1,70	
1983	Iraq	Other Iraq	1,40	
1983	Iraq	Assyrian	0,80	
1995	Israel	Jews	79,002	0,3436
1995	Israel	Palestinians	17,825	
1995	Israel	Druzes	1,640	
1995	Israel	Unclassified	1,533	
1993	Jordan	Palestinians	51,000	0,5926

1993	Jordan	Jordanians	37,000	
1993	Jordan	Christians	10,000	
1993	Jordan	Circassians/Armenians	2,000	
2001	Kuwait	Kuwaiti	45,00	0,6604
2001	Kuwait	Kuwaiti Other Arab	35,00	
2001	Kuwait	South Asian	9,00	
2001	Kuwait	Kuwait Other	7,00	
2001	Kuwait	Iranian	4,00	
1996	Lebanon	Arab	93,00	0,1314
1996	Lebanon	Armenian	6,00	
1996	Lebanon	Kurdish	1,00	
1995	Libya	1	19,400	0,7920
1995	Libya	6	35,600	
1995	Libya	2	13,800	
1995	Libya	3	9,000	
1995	Libya	4	7,800	
1995	Libya	5	7,300	
1995	Libya	5	7,100	
1994	Morocco	Arabs	59,660	0,4841
1994	Morocco	Berbers	40,000	
1994	Morocco	French	0,336	
1993	Oman	Arabic	73,50	0,4373
1993	Oman	Indian	13,30	
1993	Oman	Bangladeshi	4,30	
1993	Oman	Other Oman	4,20	
1993	Oman	Pakistan	3,10	
1993	Oman	Egyptian	1,60	
2001	Qatar	Arab	40,00	0,7456
2001	Qatar	Pakistani	18,00	
2001	Qatar	Indian	18,00	
2001	Qatar	Qatar other	14,00	
2001	Qatar	Iranian	10,00	
1993	Syria	Alawis	11,000	0,5399
1993	Syria	Sunni	66,000	
1993	Syria	Kurds	8,000	
1993	Syria	Others	5,000	
1993	Syria	Europeans	4,300	
1993	Syria	Druzes	3,000	
1993	Syria	Palestinians	2,700	
2001	Tunisia	Arab	98,00	0,0394

2001	Tunisia	European	1,00	
2001	Tunisia	Tunisia Other	1,00	
2001	Turkey	Turkish	80,00	0,3200
2001	Turkey	Kurdish	20,00	
1993	United Arab Emirates	Asian	53,00	0,6252
1993	United Arab Emirates	Arab	25,00	
1993	United Arab Emirates	Iranian	17,00	
1993	United Arab Emirates	European	5,00	

Kilde: Alesina et. al. (2003)

Appendix B: Religion og religiøs fragmentering

Dato	Land	Gruppe	Antall	Prosent	Religiøs fragmentering
2001	Algeria	Sunni Muslim	30410000	99,54	0,0091
2001	Algeria	Ibadiyah Muslim	120000	0,39	
2001	Algeria	Algerian Other	20000	0,07	
2001	Bahrain	Shii Muslim	420000	60,87	0,5528
2001	Bahrain	Sunni Muslim	140000	20,29	
2001	Bahrain	Bahrain Other	130000	18,84	
2001	Djibouti	Sunni Muslim	440000	97,78	0,0435
2001	Djibouti	Christian	10000	2,22	
2001	Egypt	Sunni Muslim	58630000	89,00	0,1979
2001	Egypt	Coptic Orthodox	6590000	10,00	
2001	Egypt	Protestant	660000	1,00	
2001	Iran	Shii Muslim	58870000	93,89	0,1152
2001	Iran	Sunni Muslim	3560000	5,68	
2001	Iran	Iran Other	270000	0,43	
2001	Iraq	Shii Muslim	14710000	63,35	0,4844
2001	Iraq	Sunni Muslim	7820000	33,68	
2001	Iraq	Christian	690000	2,97	
2001	Jordan	Sunni Muslim	4810000	96,59	0,0659
2001	Jordan	Christian	170000	3,41	
2001	Kuwait	Sunni Muslim	890000	44,95	0,6745
2001	Kuwait	Shii Muslim	600000	30,30	
2001	Kuwait	other Muslim	200000	10,10	
2001	Kuwait	Kuwait Other	290000	14,65	
2001	Lebanon	Shii Muslim	1220000	34,08	0,7886
2001	Lebanon	Sunni Muslim	760000	21,23	
2001	Lebanon	Catholic	680000	18,99	

2001	Lebanon	Druze	250000	6,98	
2001	Lebanon	Greek Orthodox	210000	5,87	
2001	Lebanon	Armenian Apostolic (Orthodox)	190000	5,31	
2001	Lebanon	Greek Catholic (Melchite)	160000	4,47	
2001	Lebanon	Lebanon Other	110000	3,07	
2001	Libya	Sunni Muslim	4960000	97,06	0,0570
2001	Libya	Other	150000	2,94	
2001	Morocco	Sunni Muslim	28780000	99,83	0,0035
2001	Morocco	Morocco Other	50000	0,17	
2001	Oman	Ibadiyah Muslim	1780000	73,55	0,4322
2001	Oman	Sunni Muslim	340000	14,05	
2001	Oman	Hindu	180000	7,44	
2001	Oman	Christian	90000	3,72	
2001	Oman	Oman Other	30000	1,24	
2001	Qatar	Sunni Muslim	570000	95,00	0,0950
2001	Qatar	Qatar Other	30000	5,00	
2001	Saudi Arabia	Sunni Muslim	20550000	93,32	0,1270
2001	Saudi Arabia	Shii Muslim	740000	3,36	
2001	Saudi Arabia	Christian	650000	2,95	
2001	Saudi Arabia	Saudi Other	80000	0,36	
2001	Syria	Sunni Muslim	12070000	74,00	0,4310
2001	Syria	Shii Muslim	1960000	12,02	
2001	Syria	Christian	900000	5,52	
2001	Syria	Druze	490000	3,00	
2001	Syria	Syria Other	890000	5,46	
2001	Tunisia	Sunni Muslim	9540000	99,48	0,0104
2001	Tunisia	Tunisia Other	50000	0,52	
2001	Turkey	Sunni Muslim	65510000	99,76	0,0049
2001	Turkey	Turkey Other	160000	0,24	
2001	United Arab Emirates	Sunni Muslim	2420000	80,13	0,3310
2001	United Arab Emirates	Shii Muslim	480000	15,89	
2001	United Arab Emirates	UAR Other	120000	3,97	
2001	Yemen	Sunni Muslim	17460000	99,89	0,0023
2001	Yemen	Yemen Other	20000	0,11	

Kilde: Alesina et.al (2003)

Appendix C: Språk og språklig fragmentering

Dato	Land	Språk	Antall	Prosent	Språklig fragmentering
2001	Algeria	Arabic	26280000	71,88	0,4427
2001	Algeria	Berber	4280000	11,71	
2001	Algeria	French	6000000	16,41	
2001	Bahrain	Arabic	470000	68,12	0,4344
2001	Bahrain	Bahrain Other	220000	31,88	
2001	Djibouti	Afar	160000	35,56	0,6558
2001	Djibouti	Arabic	50000	11,11	
2001	Djibouti	French	70000	0,00	
2001	Djibouti	Somali	200000	44,44	
2001	Djibouti	Djibouti Other	40000	8,89	
2001	Iran	Armenian	300000	0,48	0,7462
2001	Iran	Bakhtyari (Luri)	1050000	1,67	
2001	Iran	Balochi	1430000	2,28	
2001	Iran	Farsi (Persian)	28610000	45,63	
2001	Iran	Farsi (lingua franca)	51900000	0,00	
2001	Iran	Gilaki	3310000	5,28	
2001	Iran	Kurdish	5720000	9,12	
2001	Iran	Luri	2710000	4,32	
2001	Iran	Mazandarani	2260000	3,60	
2001	Iran	Arabic	1350000	2,15	
2001	Iran	Afshari	710000	1,13	
2001	Iran	Azerbaijani (Azeri)	10540000	16,81	
2001	Iran	Qashqa'i	800000	1,28	
2001	Iran	Shahsavani	380000	0,61	
2001	Iran	Turkish (mostly Pishagchi, Bayat, and Qajar)	450000	0,72	
2001	Iran	Turkmen	980000	1,56	
2001	Iran	Iran Other	2100000	3,35	
2001	Iraq	Arabic	17490000	77,08	0,3694
2001	Iraq	Assyrian	190000	0,84	
2001	Iraq	Azerbaijani (Azeri)	390000	1,72	
2001	Iraq	Kurdish	4300000	18,95	
2001	Iraq	Persian	190000	0,84	
2001	Iraq	Iraq Other	130000	0,57	
2001	Israel	Arabic	1100000	18,00	0,5525
2001	Israel	Hebrew	3850000	63,01	
2001	Israel	Russian	550000	9,00	
2001	Israel	Israel Other	610000	9,98	

2001	Jordan	Arabic	4880000	97,99	0,0396
2001	Jordan	Armenian	50000	1,00	
2001	Jordan	Kabardian (Circassian)	50000	1,00	
2001	Kuwait	Arabic	1550000	77,89	0,3444
2001	Kuwait	Kuwait Other	440000	22,11	
2001	Lebanon	Arabic	3330000	93,02	0,1312
2001	Lebanon	Armenian	210000	5,87	
2001	Lebanon	French	860000	0,00	
2001	Lebanon	Lebanon Other	40000	1,12	
2001	Libya	Arabic	4910000	96,09	0,0758
2001	Libya	Berber	50000	0,98	
2001	Libya	Libya Other	150000	2,94	
2001	Morocco	Arabic	18730000	64,99	0,4683
2001	Morocco	Berber	9510000	33,00	
2001	Morocco	French	11500000	0,00	
2001	Morocco	Morocco Other	580000	2,01	
2001	Oman	Arabic	1850000	76,76	0,3567
2001	Oman	Oman Other	560000	23,24	
2001	Qatar	Arabic	240000	40,00	0,4800
2001	Qatar	Qatar Other	360000	60,00	
2001	Saudi Arabia	Arabic	20920000	95,00	0,0949
2001	Saudi Arabia	Saudi Other	1100000	5,00	
2001	Syria	Arabic	14680000	90,01	0,1817
2001	Syria	Kurdish	1470000	9,01	
2001	Syria	Syria Other	160000	0,98	
2001	Tunisia	Arabic	9540000	99,38	0,0124
2001	Tunisia	Tunisia Other	60000	0,63	
2001	Turkey	Arabic	900000	1,37	0,2216
2001	Turkey	Kurdish	6960000	10,60	
2001	Turkey	Turkish	57510000	87,57	
2001	Turkey	Turkey Other	300000	0,46	
2001	United Arab Emirates	Arabic	1270000	42,05	0,4874
2001	United Arab Emirates	UAR Other	1750000	57,95	
2001	Yemen	Arabic	17400000	99,60	0,0080
2001	Yemen	Other	70000	0,40	

Kilde: Alesina et.al. (2003)